Disney

ENCICLOPEDIA

Ediție de LUX

31

Descoperă lumea distrându-te!

Tradiții și obiceiuri

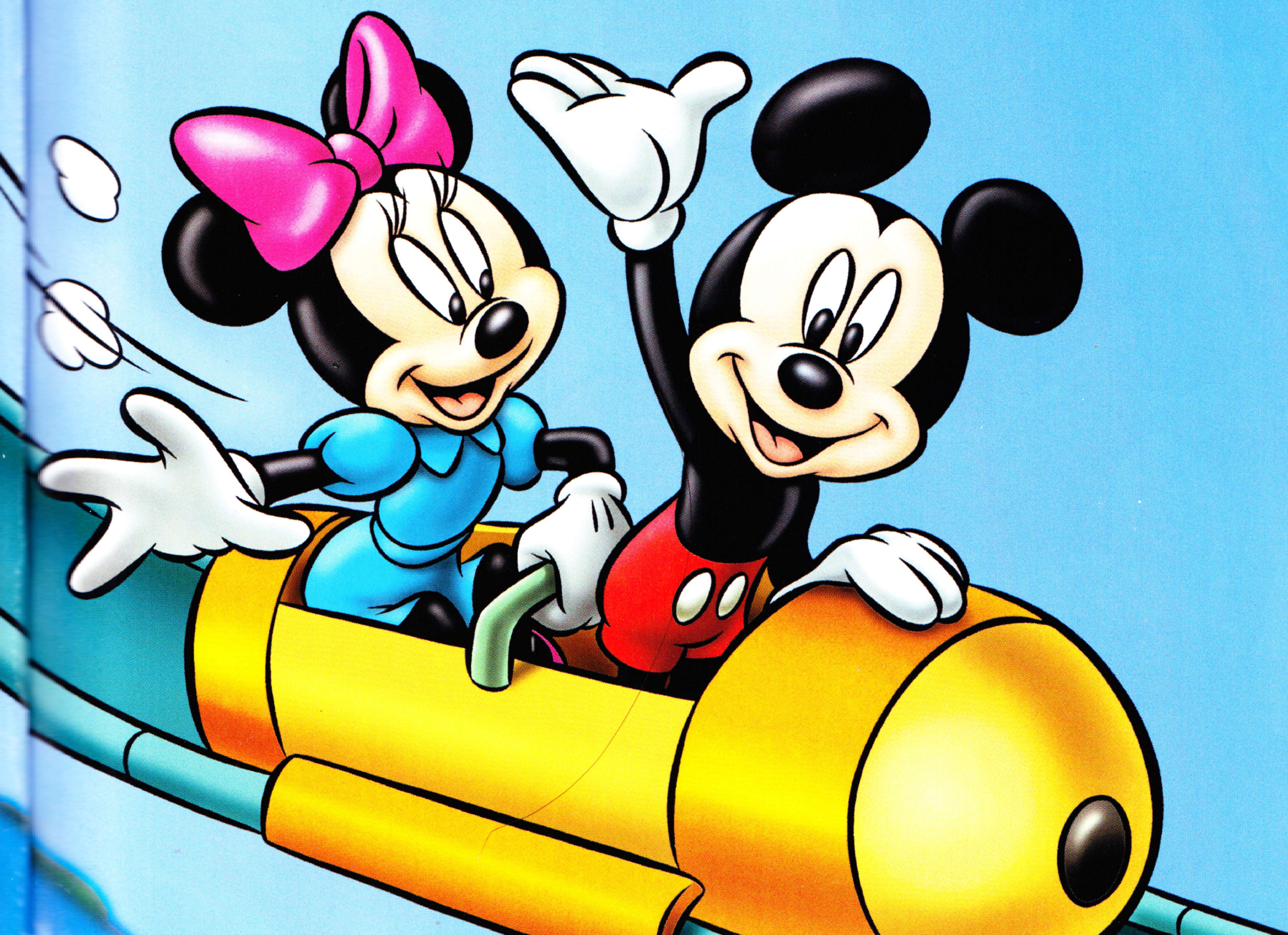
DeAGOSTINI

Disney

ENCICLOPEDIA

Descoperă lumea distrându-te!

Tradiţii şi obiceiuri

Cuprins

INTRODUCERE ÎN

Tradiții și obiceiuri

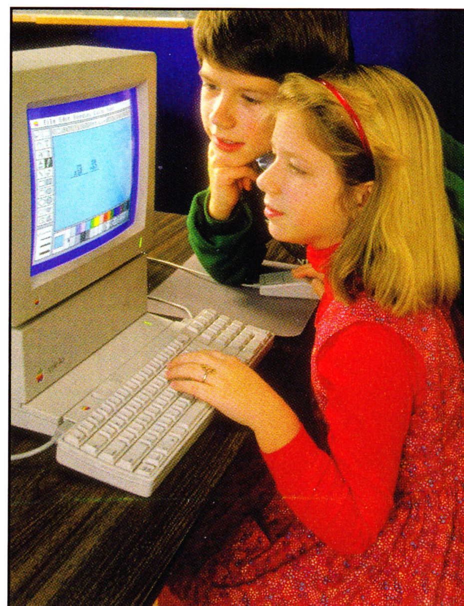
Între popoarele lumii există o mulțime de deosebiri, de la culoarea pielii, statură, până la stilul de viață, tradițiile și obiceiurile specifice fiecăruia. Deși între pigmeii din Africa și eschimoșii din Alaska există diferențe majore, totuși, în esență, ceva îi unește pe toți.

Există oameni care trăiesc în triburi și sunt conduși de o căpetenie. Alții se deplasează cu ajutorul săniilor trase de câini. Unii trăiesc pe niște insule plutitoare, iar alții în niște rulote cu care străbat lumea în lung și-n lat...

Câte limbi se vorbesc în lume?

În lume există în jur de 3 000 de limbi. În China, mai mult de un miliard de persoane vorbesc chineza. Engleza, considerată limbă internațională, este vorbită de 425 de milioane de persoane; hindi, care este limba vorbită în India (405 de milioane); spaniola (300 de milioane). Araba este vorbită din Africa de Nord până în sud-vestul Asiei, adică în toată lumea arabă. Rusa este folosită în toată jumătatea de nord a Asiei.

Limbajul universal de mâine: informatica și internetul?

185 DE LIMBI ÎN EUROPA

Numai în Europa se vorbesc 185 de limbi. Franceza este întrebuințată de 100 de milioane de persoane. Se vorbește franceză nu numai în Franța, ci și în Belgia, Elveția, Luxemburg, în Africa de Nord, Liban, Canada, în insulele Antile, în Tahiti, în Noua Caledonie...

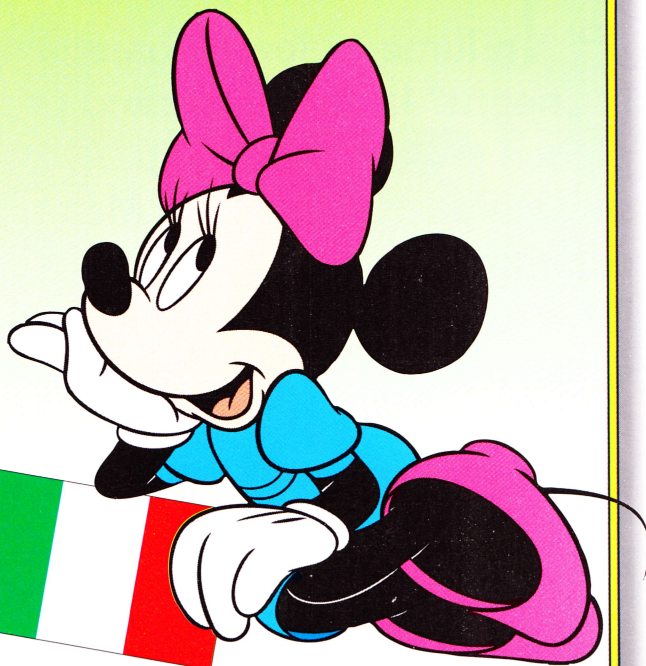

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

JOACĂ-TE CU MINNIE!

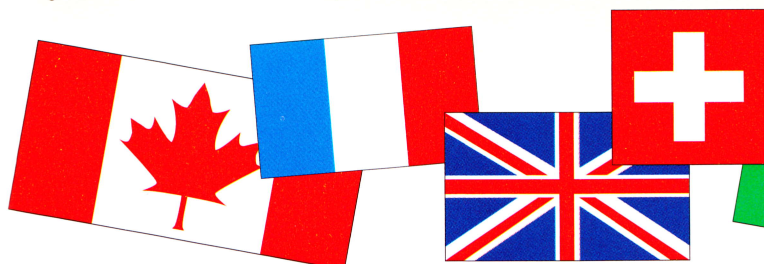
1 Trei limbi foarte cunoscute s-au amestecat cu nume de lucruri. Recunoşti aceste limbi?

Garoafă - Paletă - Franceză
Bufet - Engleză - Feribot
Piedestal - Italiană - Paznic

FARANDOLA

2 Priveşte cu atenţie aceste steaguri. Care dintre ele este al unei ţări mari în care se vorbeşte engleza şi care este totodată şi insulă?

SOLUȚIE: 1. FRANCEZA, ENGLEZA, ITALIANA 2. STEAGUL MARII BRITANII

În Africa: sute și sute de dialecte

ȘTII CE ESTE UN DIALECT?

Un dialect este un mod de a vorbi specific unei anumite regiuni. În Zair, o țară din Africa, există mai bine de două sute de dialecte. În lume numărăm, în total, mai mult de șase mii de modalități de exprimare diferite.

ŞTIAȚI CĂ...

TERMENUL MULTILINGVISM (LA FEL CA PLURILINGVISM SAU POLIGLOTISM) DESCRIE O PERSOANĂ SAU O COMUNITATE MULTILINGVĂ, CEEA CE ÎNSEAMNĂ CĂ RESPECTIVA PERSOANĂ SAU COMUNITATE SE POATE EXPRIMA ÎN MAI MULTE LIMBI.

De ce nu avem toți pielea de aceeași culoare?

În lume, culoarea oamenilor variază de la „negru" la „alb", trecând prin ciocolatiu-deschis, galben și chiar roșu-auriu. Aceste diferențe se datorează melaninei. Melanina este o substanță colorantă din pielea noastră, care protejează împotriva periculoaselor raze ultraviolete. Cu cât soarele dogorește mai tare și trimite ultraviolete, cu atât pielea se apără mai mult și fabrică melanină.

PETELE DE ROȘEAȚĂ
În pielea de culoare deschisă există uneori mici grupuri de celule foarte active. Petele de roșeață apar acolo unde se găsesc aceste grupuri.

CEI DINTÂI OAMENI: ACEEAȘI CULOARE

După spusele savanților, cei dintâi oameni aveau cu siguranță pielea de culoare închisă. Încetul cu încetul, culoarea epidermei celor care locuiau în Europa s-a deschis, în timp ce epiderma africanilor s-a închis la culoare. Explicația pielii negre: soarele, bineînțeles!

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

GĂSEȘTE RĂSPUNSUL CORECT:

A Cei dintâi oameni trăiau:

1 În Africa

2 Pe Marte

3 La Polul Nord

SOLUȚIE: 1. ÎN AFRICA

B Pielea oamenilor se colorează datorită:

1 Mandarinei

2 Melaninei

3 Felinei

SOLUȚIE: 2. MELANINEI

C La ce folosește melanina:

1 Protejează împotriva razelor ultraviolete.

2 Condimentează felurile de mâncare.

3 Ne face să râdem.

SOLUȚIE: 1. PROTEJEAZĂ ÎMPOTRIVA RAZELOR ULTRAVIOLETE

Ce lume bogată în culoare! Când tatăl și mama unui copil sunt de culori diferite, copilul este „metis” (provine din amestecul a două rase diferite).

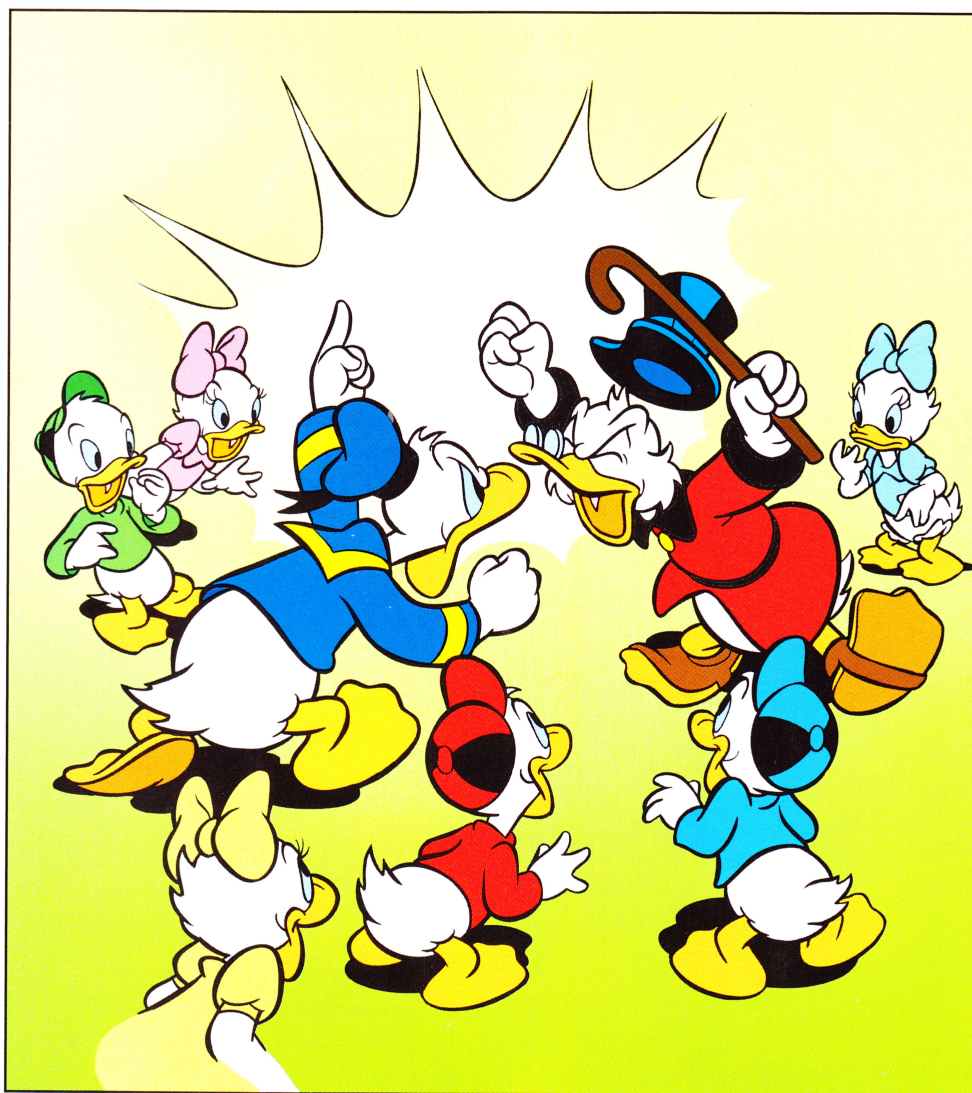
ȘTIAȚI CĂ...

EPIDERMA ESTE STRATUL DE DEASUPRA AL PIELII.

Ce este un trib?

Un trib este alcătuit din familiile care trăiesc împreună pe același teritoriu. Acestea împărtășesc aceleași tradiții, aceeași istorie. Vorbesc aceeași limbă. Deseori, tribul e condus de o căpetenie, un fel de judecător care ia hotărârile importante și face astfel încât legile să fie aplicate.

Fiecare trib are obiceiurile lui în ceea ce privește podoabele.

TOȚI ÎN TRIBURI!

Un trib poate fi pur și simplu un grup de câțiva săteni. Dar poate fi alcătuit și din câteva zeci de mii de persoane. În vremurile străvechi, toată lumea trăia în triburi. Astăzi, în Europa nu mai există triburi. Însă ele continuă să existe pe toate celelalte continente.

TRIBURILE INDIENE

Înainte ca primii europeni să se fi stabilit în America de Nord, aici trăiau aproximativ un milion de indieni. Aceștia erau împărțiți în mai multe zeci de triburi: apache, cheyenne, sioux... Astăzi, indienii navajo formează cel mai mare trib, 130 000 dintre ei trăind într-o rezervație din Statele Unite.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

UN PIC DE LOGICĂ

Un explorator întâlneşte două triburi: A şi B.

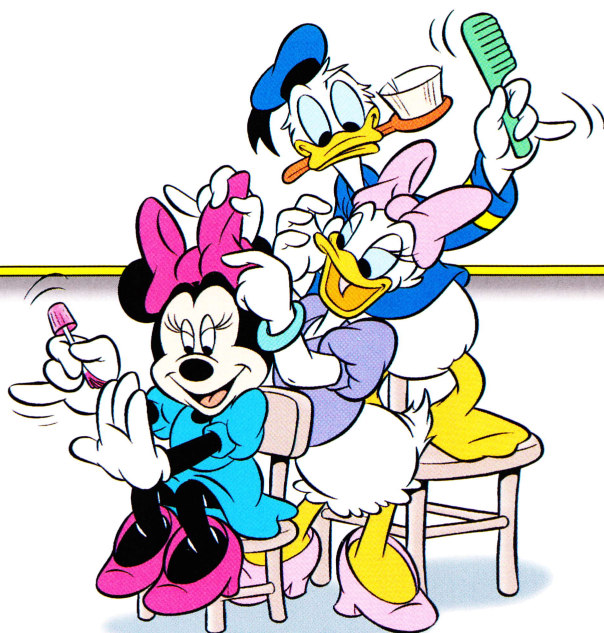
Fiecare trib e alcătuit din zece persoane.

El trebuie să ia cu el un membru al tribului A şi un membru al tribului B.

Cum nu vorbeşte limbile locale, acesta nu poate şti cărui trib îi aparţine fiecare. Câte persoane trebuie să ia cu el ca să fie sigur că are cel puţin două persoane din triburi diferite?

SOLUȚIE: TREBUIE SĂ IA CU EL UNSPREZECE PERSOANE

ȘTIAȚI CĂ...
O REZERVAȚIE ESTE UN TERITORIU LIMITAT, OCROTIT ȘI ALES DE O ȚARĂ PENTRU UN TRIB, ASTFEL ÎNCÂT ACESTA SĂ TRĂIASCĂ ACOLO.

Care sunt principalele religii monoteiste?

Creștinismul este religia monoteistă cu cei mai mulți credincioși: numărul creștinilor depășește 1,5 miliarde. Musulmanii numără aproape un miliard. Religia lor este islamul. Există cel puțin 20 de milioane de evrei, însă iudaismul este cea mai veche dintre aceste religii: s-a născut în urmă cu aproape patru mii de ani.

Rugăciunea evreilor lângă Zidul Plângerii, la Ierusalim

Moscheea regelui Abdallah, în Iordania

CĂRȚILE SFINTE

Aceste trei religii sunt monoteiste: adepții lor nu cred decât într-un singur Dumnezeu. Fiecare credincios urmează regulile date de Dumnezeul său. Aceste reguli și viața profeților sunt scrise în cărți. Pentru creștini, Biblia. Pentru musulmani, Coranul. Pentru evrei, Tora și Talmudul.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

POLI, MONO

Ajutându-te de definiţii, umple spaţiile goale pentru a completa cuvintele sau pentru a le găsi pe cele care lipsesc.

1. Cel care crede în mai mulţi zei este poli _ _ _ _ _ _ _
2. Cel care are mai multe soţii este poligam, cel care are una singură este _ _ _ _ _ _ _ _
3. Un lucru care are o singură culoare este monocrom, cel cu mai multe este _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
4. Mierea pe care o produc albinele dintr-o singură specie de floare se numeşte monofloră, cea produsă din mai multe feluri de flori se numeşte _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
5. Policultura este cultura mai multor specii de plante, cultura unei singure varietăţi numindu-se _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

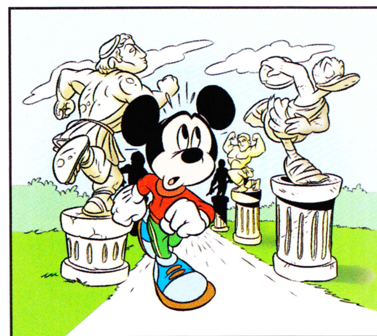

SOLUȚIE: 1. POLITEIST 2. MONOGAM 3. POLICROM 4. POLIFLORĂ 5. MONOCULTURĂ

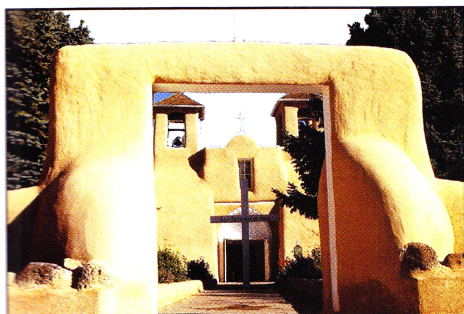

CASELE LUI DUMNEZEU

Credincioșii se strâng laolaltă ca să se roage și să-l cinstească pe Dumnezeul lor. Creștinii se adună într-o biserică sau într-un templu, iar un preot sau un pastor conduce rugăciunile. Musulmanii se roagă într-o moschee, călăuza lor fiind imamul. Șeful religios al evreilor este rabinul, iar casa lui Dumnezeu este sinagoga.

Romanii și grecii credeau în numeroși zei și semi-zei. Ei aveau religii politeiste.

Biserică creștină în Noul Mexic

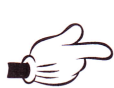

ȘTIAȚI CĂ...

UN PROFET ESTE UN CREDINCIOS, UN MESAGER AL LUI DUMNEZEU CARE ÎNCEARCĂ SĂ-I CONVERTEASCĂ PE CEILALȚI LA RELIGIA LUI, LA LUCRURILE ÎN CARE CREDE.

Mai există războinici?

În trecut, războaiele erau ceva obișnuit în viața triburilor, ele fiind de apărare sau de cucerire. Pe atunci, dușmanul era de multe ori tribul vecin, iar confruntarea sângeroasă era singura modalitate de rezolvare a conflictelor. Astăzi, aceste lupte tribale sunt interzise prin lege.

Tribul Dani (Irian Jaya, în Indonezia)

VECHII EROI

Războinicul era un erou, un model pentru toți. El simboliza curajul și forța. Pentru băieți, era o onoare să fie formați în pragul adolescenței, în spirit de războinici. În acest scop, luau parte la ceremonii care durau luni întregi. Acești războinici fac acum parte din folclor.

În Numele Femeilor Războinice

Cuceritorii spanioli au ajuns în nordul Braziliei în secolul al XVI-lea. Acolo s-au luptat cu războinicii indieni, care trăiau în apropierea unu fluviu uriaş. Aceştia erau conduşi de femei, care semănau cu războinicele din mitologia greacă, amazoanele. Ele au dat numele fluviului Amazon.

Este rândul tău acum!

Bine Înarmaţi

Iată armele pe care le foloseau odinioară războinicii. Uneşte cu o linie fiecare armă de numele continentului unde era folosită cel mai frecvent.

1 suliţă	a America de Sud
2 sarbacană	b Australia
3 bumerang	c Asia
4 pumnal malaiezian	d Africa
5 tomahawk	e America de Nord

SOLUŢIE: 1 D, 2 A, 3 B, 4 C, 5 E

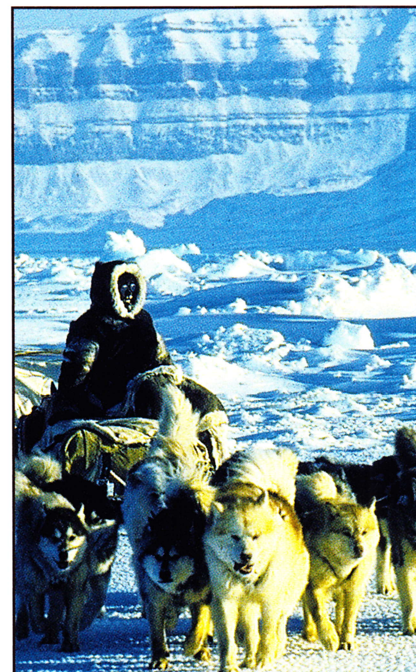
Faimoasele statui ale unor soldaţi războinici din Xian, China

ŞTIAŢI CĂ...

CUVÂNTUL „ONOARE" VINE DIN LATINESCUL „HONOS", O FORMĂ ARHAICĂ A LUI „HONOR", CARE ÎNSEMNA LA ORIGINE ŞI „OMAGIU ADUS ZEILOR DUPĂ O LUPTĂ". ONORUL, ONOAREA ESTE UN SEMN DE VENERAŢIE, DE CONSIDERAŢIE, LEGATĂ ŞI EA DE VIRTUTE ŞI DE MERIT.

Cine sunt eschimoșii?

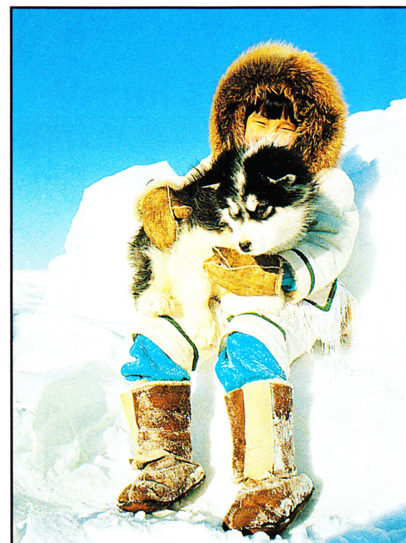
Eschimoșii sau inuiții sunt locuitorii cei mai cunoscuți ai zonei polare. Odinioară, trăiau cu toții în case rotunde, făcute din blocuri de gheață: igluuri, ca în ilustrația de mai jos. Pereții foarte groși de gheață îi protejau foarte bine de frigul năprasnic (temperaturile puteau ajunge până la - 45 °C!) Eschimoșii mai construiesc încă igluuri, dar mai mulți dintre ei locuiesc în case obișnuite.

Eschimoșii se deplasează în sănii trase de câini (husky) care rezistă foarte bine la frig.

Și tu ai, poate, un hanorac. Eschimoșii sunt cei care l-au inventat, pentru a se apăra de frig. Tot ei au inventat și caiacul.

BUNI VÂNĂTORI

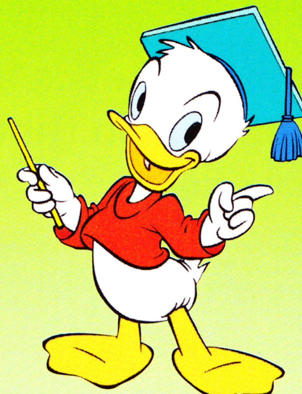
Eschimoșii vânează foci, urși și karibul (ren canadian). De asemenea, sunt și foarte buni pescari. Primăvara sparg copci în gheață și pescuiesc păstrăvi aurii arctici.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

TEST

A Ce este un păstrăv auriu?

1. Un peşte
2. O focă din Alaska
3. Un ren din Canada

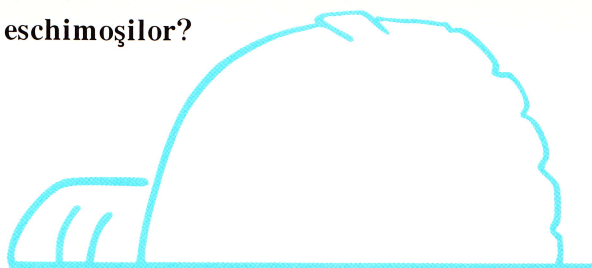

B Numai un obiect din cele care urmează nu a fost inventat de eschimoşi. Care?

1. Hanoracul
2. Coniacul
3. Caiacul

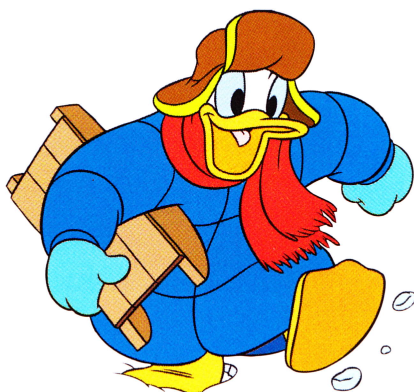
C Care este celălalt nume al eschimoşilor?

1. Zulu
2. Inuiţi
3. Zarbi

SOLUȚIE: A 1, B 2 - CONIACUL (ESTE O BĂUTURĂ DE ORIGINE FRANCEZĂ), C 2

ȘTIAȚI CĂ...

ESCHIMOȘII ÎȘI DAU UN ALT NUME: SE NUMESC PE EI ÎNȘIȘI ALTFEL, INUIȚI, CUVÂNT CARE ÎNSEAMNĂ „ADEVĂRATUL POPOR”.

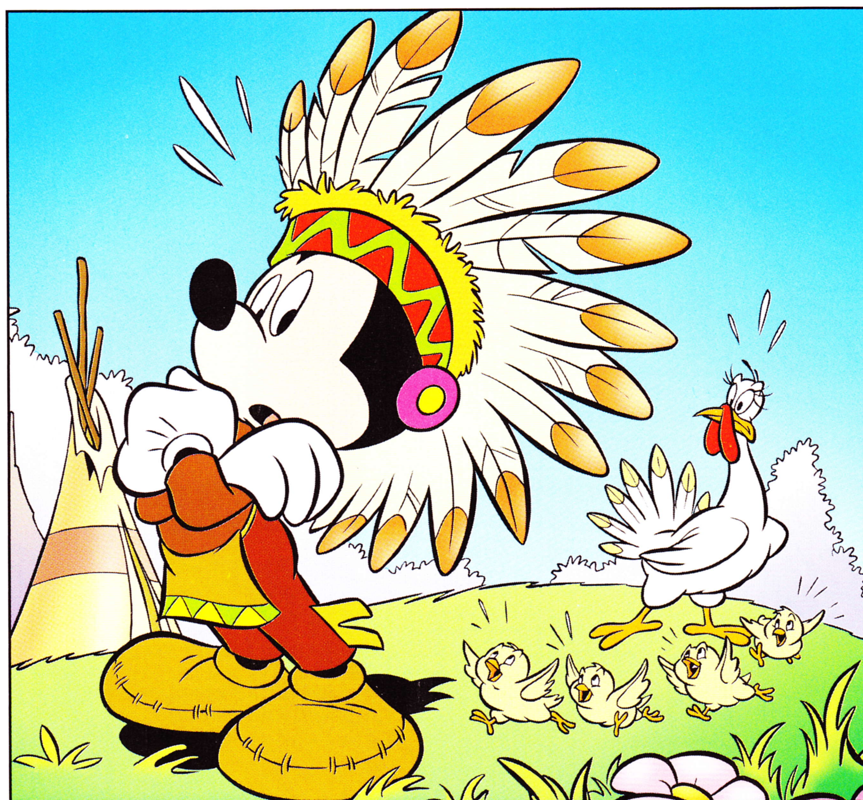

Cine sunt indienii din America?

Cu mult timp în urmă, America era populată de indieni împărțiți în triburi. Indienii din Nord trăiau ca niște eschimoși. Indienii din păduri (irochezi) cultivau pământul. Indienii din prerii și din zonele de deal (cheyenne, sioux) vânau bizoni, de la care luau carnea și pielea din care își confecționau hainele și își construiau corturile, numite *tipi*.

Indienii nu știau să citească și să scrie. Comunicau cu ajutorul unor semne trasate cu vopsea și al unor semnale de fum.

CUCERIREA EUROPEANĂ

Când America a fost cucerită de europeni, numeroși indieni și-au pierdut viața încercând să-și apere teritoriul. Astăzi, în Statele Unite nu mai există decât 400 000 de indieni. Le este greu să se integreze în societate și uneori trăiesc în rezervații. Aceștia își mai poartă îmbrăcămintea lor tradițională din piele și pene doar la sărbători.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

TEST DESPRE SATUL INDIAN

A. Un *tipi* este:

1. Un animal
2. O plantă
3. Un cort

B. Găsește numele de popor care nu se potrivește:

1. Irochezi
2. Cheyenne
3. Hinduşi
4. Sioux

SOLUȚIE: A 3, B 3 (NU SUNT UN TRIB DE INDIENI)

DE CE „INDIENI"?

Cristofor Columb a descoperit America în 1492. Însă când a ajuns pe acest continent credea că se află în Indii, în Asia. De aceea, oamenii pe care i-a întâlnit au fost botezați „indieni"...

Alimentația indienilor cuprindea 1 000 de varietăți de fructe și legume și 1 500 de animale sau pești. Triburile de indieni credeau în armonia profundă dintre om și natură.

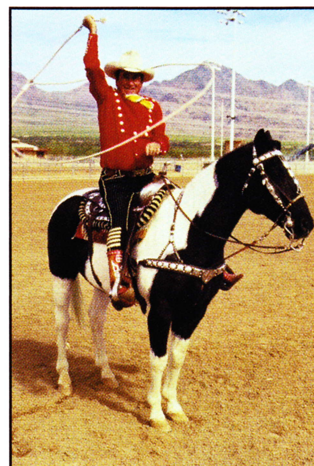
ŞTIAȚI CĂ...

„A SE INTEGRA" ÎNTR-UN GRUP ÎNSEAMNĂ A ADOPTA ACELAȘI MOD DE VIAȚĂ CU ACEL GRUP.

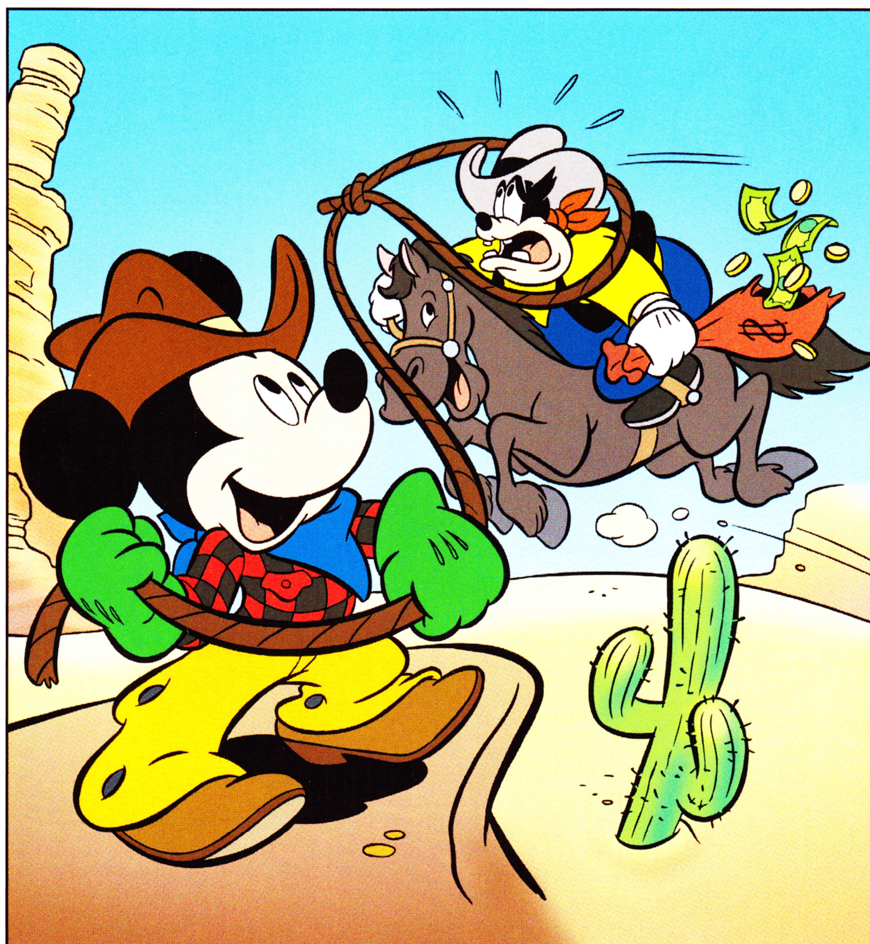
Mai există cowboy?

Cowboy-ii sunt niște americani, paznici ai turmelor, care străbat întinderi uriașe în care animalele trăiesc în libertate. Odinioară, acești cowboy erau tot timpul înarmați. Ei luptau împotriva indienilor, dar și împotriva hoților de vite... Filmele western au făcut din ei personaje de legendă. Cowboy mai există și astăzi, dar nu mai trebuie să se bată.

Marcarea vitelor

Cowboy Moderni

Cowboy-ii de astăzi nu își mai mână cirezile de bovine doar de pe cal. În ranch-urile lor, care pot fi la fel de mari ca un județ, se deplasează mai degrabă în mașină sau chiar în elicopter. Dar în unele orașe mici încă mai regăsim, în timpul marilor vânzări de vite, atmosfera de vest sălbatic.

RODEO, SĂRBĂTOARE POPULARĂ

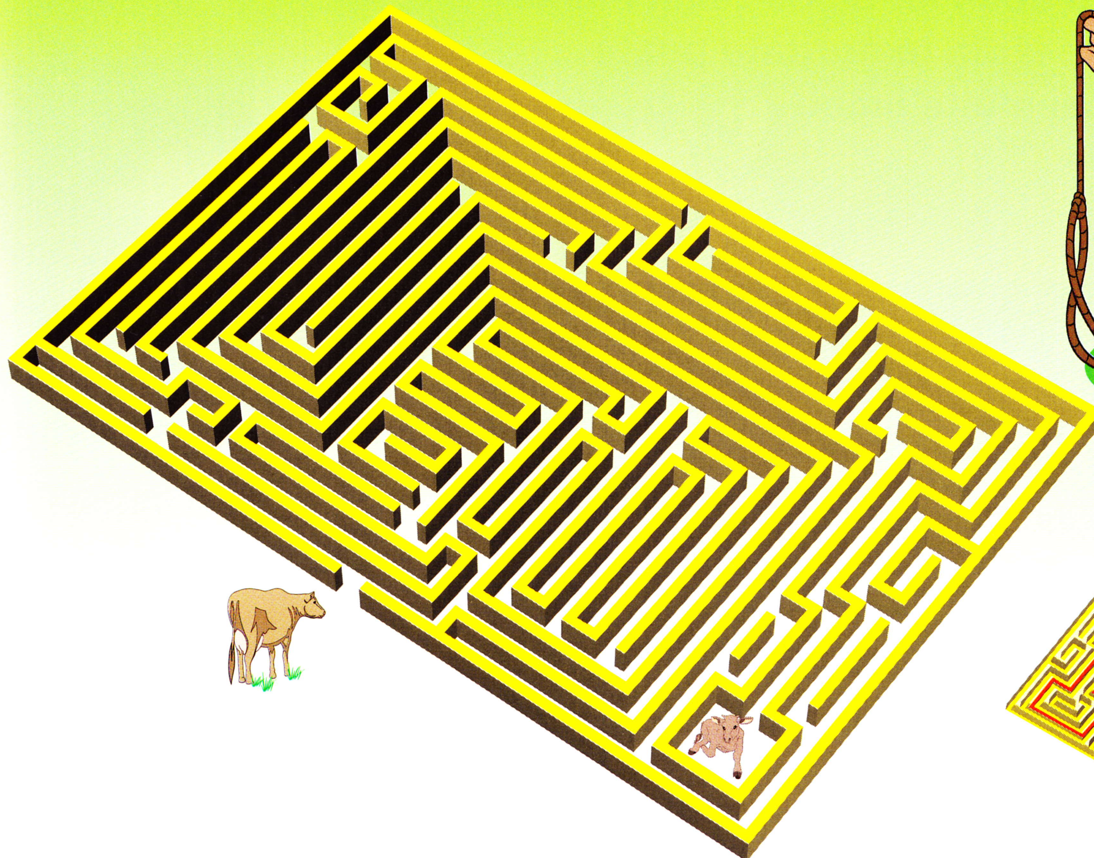
Un rodeo este o sărbătoare din America de Nord, organizată cu prilejul marcării vitelor. Unii cowboy încalecă pe cai sălbatici, mustangi, și se întrec în îndemânare. Dar, deși pentru public este amuzant, un rodeo e dificil pentru concurenți, punând și caii la grea încercare.

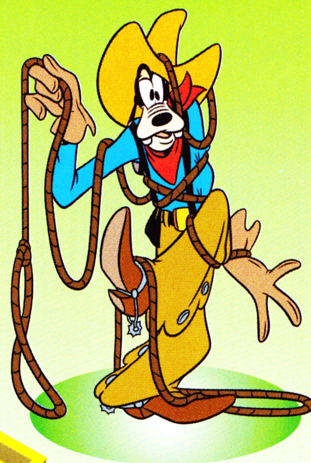

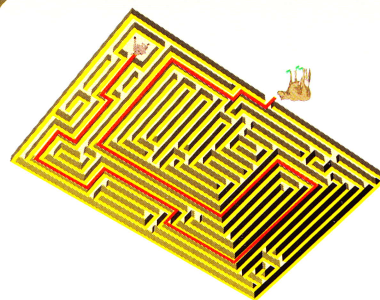

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

LABIRINT

Acest viţeluş s-a pierdut în labirint. Ajut-o pe mama lui să-l găsească.

SOLUȚIE:

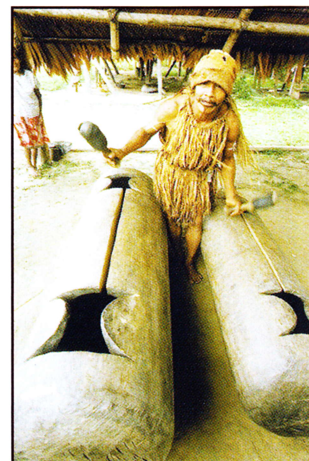

ŞTIAȚI CĂ...

UN PERSONAJ DE LEGENDĂ ESTE UN PERSONAJ DESPRE CARE S-A VORBIT ATÂT DE MULT ÎNCÂT A DEVENIT FABULOS ÎN OCHII COPIILOR...

Indienii din Amazonia

Indienii din Amazonia trăiesc în pădurea tropicală, și fiecare grup locuiește laolaltă într-o casă numită *maloca*. Tinerii își iau soți și soții din triburi diferite și fiecare trib vorbește o limbă diferită. Așadar, fiecare copil vorbește cel puțin două limbi, pe cea a mamei și pe cea a tatălui, iar la maturitate poate deprinde chiar mai multe limbi.

INIȚIERE

Există o ceremonie pentru trecerea de la copilărie la vârsta adultă. Băieții sunt adunați la un loc, îi ascultă pe adulți cântând la flaut și vorbesc cu vracii-vindecători. De asemenea, adolescenții mai trebuie să dovedească și că știu să pescuiască și să vâneze ca niște bărbați.

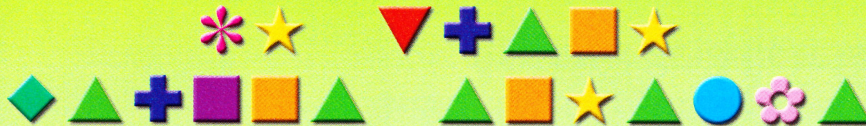

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

MESAJ CODIFICAT

Descifrează ceea ce spun indienii din Amazonia ajutându-te de codul de mai jos.

A

C

E

L

M

N

O

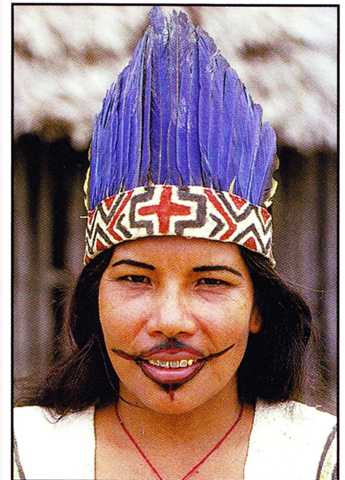
P

S

T

SOLUȚIE: NE PLACE MALOCA ACEASTA.

1 TRIB = 1 ANACONDA

Indienii din Amazonia cred că strămoșii lor s-au născut dintr-o anaconda, un șarpe enorm care trăiește în Amazonia, și că fiecare anaconda a dat naștere unui trib diferit care vorbește propria limbă.

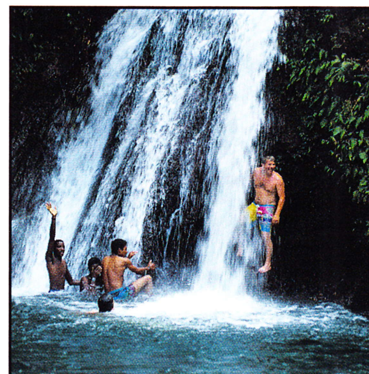
ȘTIAȚI CĂ...

MALOCA ESTE O CASĂ MARE DIN RAMURI ȘI FRUNZE, ÎN CARE TRĂIEȘTE UN TRIB ÎNTREG.

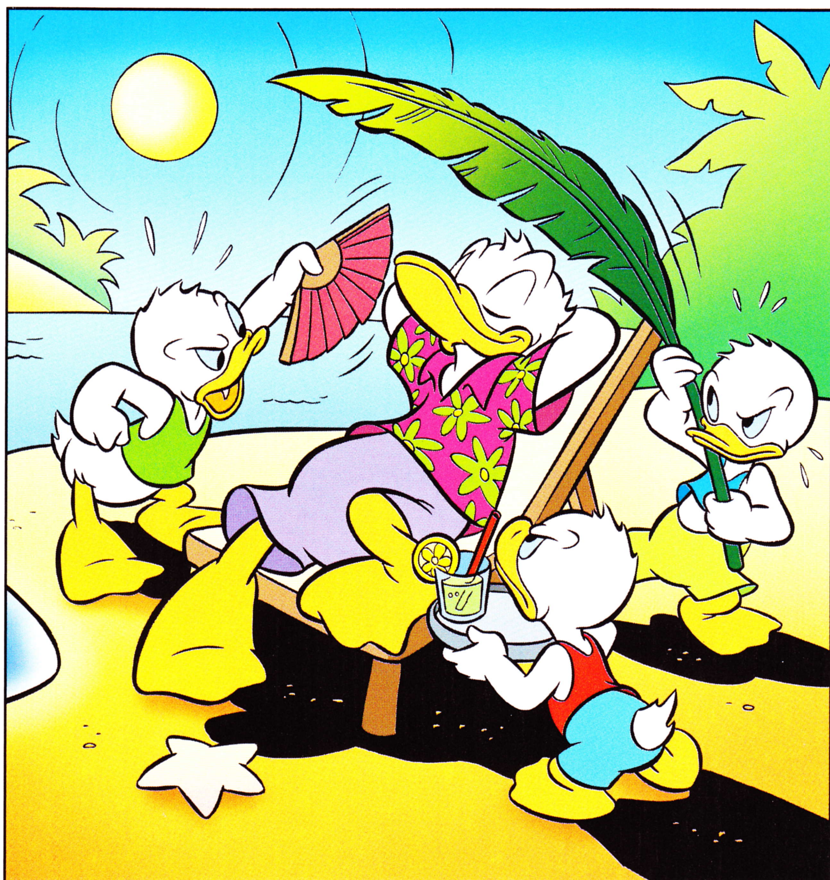
Viața din insula Guadelupa

Guadelupa este un arhipelag situat în partea estică a Caraibelor. Este un departament de peste mări al Franței. Clima sa caldă favorizează cultura trestiei-de-zahăr și a bananierilor. Aici nu sunt decât două anotimpuri: anotimpul uscat și anotimpul umed. În timpul anotimpului umed, plouă mult. Ploile sunt scurte, dar puternice, iar căldura, câteodată greu de îndurat, îți arde pielea.

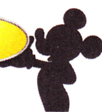

UN SOARE DOGORITOR

În anotimpul uscat, soarele arde. Nu trebuie să ieși niciodată cu capul descoperit. Femeile se acoperă cu eșarfe în culori vii, roșii și portocalii. Fetițele au eșarfe albe. Pescarii poartă o pălărie tradițională, *salako*. Între ora douăsprezece și ora trei, oamenii stau la umbră și își fac siesta.

CARNAVAL

În Guadelupa e foarte cald, dar acest lucru nu îi împiedică pe cei de acolo să se distreze. Trei zile neîntrerupte, în timpul carnavalului, cântă, dansează și defilează în ritmul tobelor. Unii se deghizează cu bucăți mari de satin roșu, alții cu frunze de bananier.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

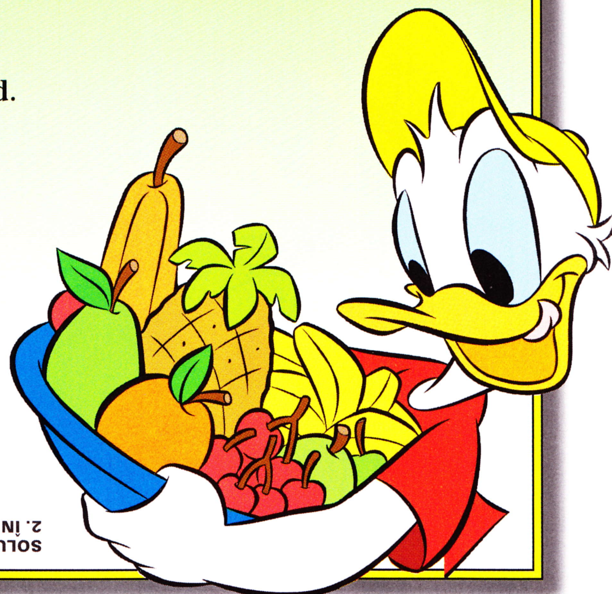
CE AMESTECĂTURĂ!

A. **Aşază în ordine literele următorului cuvânt şi vei descoperi numele pălăriei pe care o poartă pescarii în Guadelupa.**

AAOKLS

B. **Tăind fraza în locurile potrivite, vei şti ce spune Donald.**

ÎnGuadelupaammâncatde
licioasefructeexoticeanana
sbananekiwişimango.

SOLUȚIE: 1. SALAKO
2. ÎN GUADELUPA AM MÂNCAT DELICIOASE FRUCTE EXOTICE: ANANAS, BANANE, KIWI ȘI MANGO.

Pentru locuitorii din Guadelupa, pescuitul e una dintre principalele îndeletniciri.

ŞTIAȚI CĂ...

TRESTIA-DE-ZAHĂR ESTE O PLANTĂ DIN ȚĂRILE CALDE DIN CARE SE FACE ZAHĂR. TULPINA EI POATE ATINGE 7 METRI ÎNĂLȚIME.

Unde trăiesc creolii?

Franța are patru departamente de peste mări: Martinica, Guadelupa, Guiana Franceză și Réunion. Odinioară, niște europeni s-au hotărât să meargă să se stabilească acolo. Descendența lor, albii născuți dincolo de mare, e numită „creolă". În Guadelupa și în Martinica, aceștia sunt numiți „Békés".

Carnaval în insule

Piață cu fructe în Guadelupa

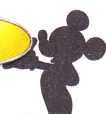

ZOUK ȘI BLAFF

Să fii creol înseamnă și să ai o cultură, o limbă, obiceiuri de viață diferite. Să dansezi „zouk" și „biguine", să știi să gătești „blaff", un fel de mâncare de pește cu mirodenii, sau „acras", un fel de ruladă din aluat umplută cu morun.

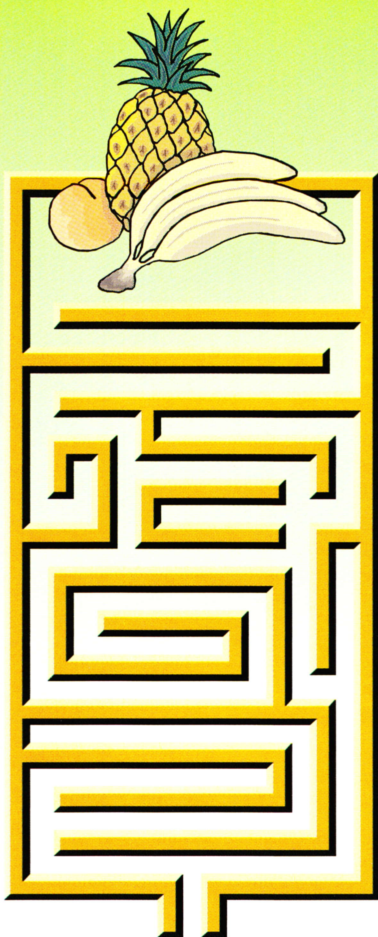

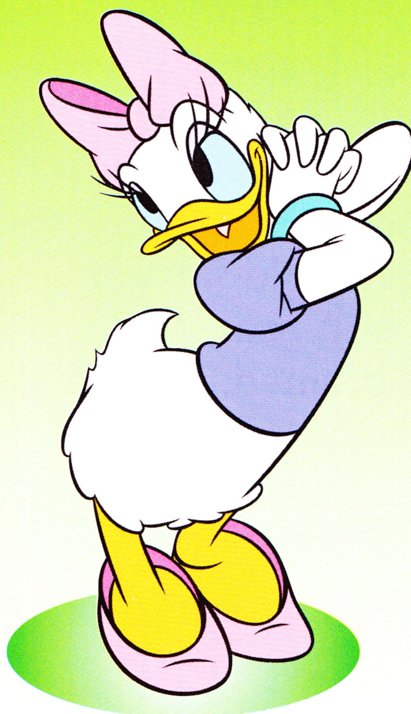

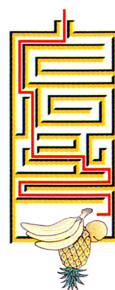
ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

POFTĂ BUNĂ, DAISY!

Daisy ar gusta cu plăcere din aceste fructe. Dar, vai! Cum să ajungă la ele?

SOLUȚIE:

VORBIȚI CREOLA?

În aceste insule, toată lumea vorbește creola. E un dialect, o limbă inventată pornind de la alta. Deși vine din franceză, se găsesc în ea câteva cuvinte africane. Vrei să-i faci paf pe prietenii tăi creoli? Spune-le: „Quimbe raid pas molli!", ceea ce înseamnă: „Ține-te bine, nu te da bătut!"

ŞTIAȚI CĂ...

DESCENDENȚA UNEI PERSOANE E FORMATĂ DIN COPIII, NEPOȚII ȘI STRĂNEPOȚII SĂI.

Unde trăiesc peruanii?

Peru-ul este de aproape cinci ori și jumătate mai mare decât România. Este a treia țară din America de Sud ca mărime! Peisajele sunt compuse din munți și dintr-un platou alpin înalt, Altiplano. Pe malul mării, climatul este cald și uscat, la munte, uscat și rece, iar în zona de pădure climatul este cald și umed.

Machu Picchu

Ruine incașe la Pisac

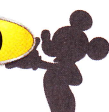

INDIENI ȘI MESTIZOS

Peruanii sunt indieni sau *mestizos*: metiși (amestec de nativi-americani și europeni). Trăiesc mai mult în orașe decât la sate. Un peruan din trei locuiește în Lima, capitala. În Peru, principala activitate este mineritul argintului și cuprului. De asemenea, s-au dezvoltat agricultura și producția de țesături de bumbac.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

TEST

A Locuitorii din Peru sunt:

1 Peruani şi peruane

2 Peruezi şi peruezoaice

3 Perueni şi peruence

B Capitala statului Peru se numeşte:

1 Lama

2 Lhassa

3 Lima

C Odinioară, teritoriul peruan era locuit de:

1 azteci

2 mayaşi

3 incaşi

SOLUȚII: A 1, B 3, C 3

INCAȘII, STRĂMOȘI ILUȘTRI!

Peruanii vorbesc spaniola și quechua, limba strămoșilor incași. Poți admira vechi așezări incașe la Machu Picchu sau Cuzco. De asemenea, aici mai poți descoperi și satele indienilor Uros. Acestea, aflate pe lacul Titicaca, sunt adevărate insule plutitoare! Casele, școlile, toate sunt construite din stuf!

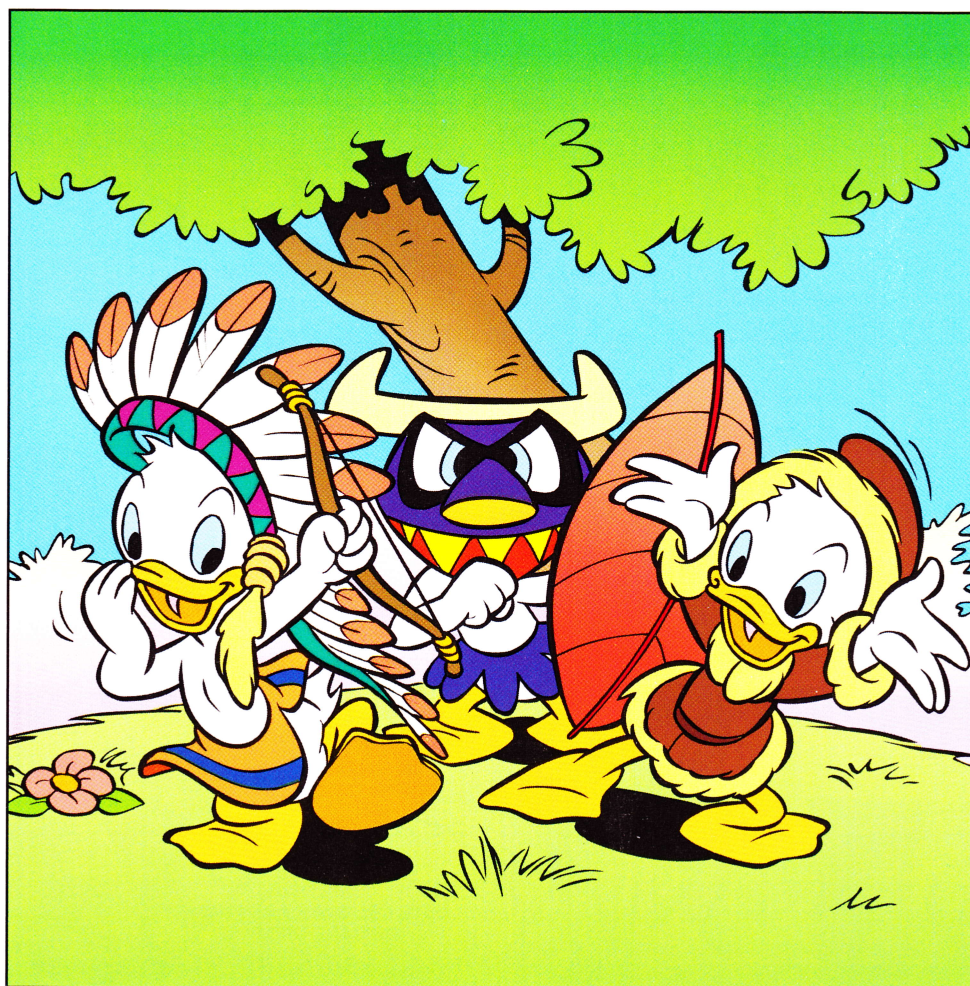
ȘTIAȚI CĂ...

METISUL ESTE CEL CARE ARE PĂRINȚI DE RASE DIFERITE.

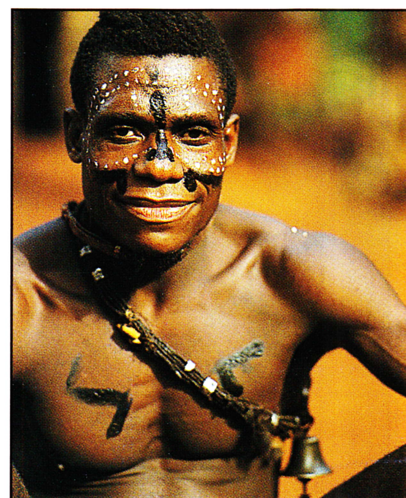
Ce statură au pigmeii?

Pigmeii trăiesc în pădurea virgină din Africa și sunt oamenii cei mai scunzi de pe planetă. Cei mai înalți nu măsoară mai mult de 1,50 m, iar cei mai mici, 1,20 m! Au înălțimea unui copil de vârsta ta, dar sunt vânători curajoși și cunosc pădurea până în cele mai îndepărtate cotloane.

Începând cu vârsta de 9 ani, fetele și băieții pigmei au propria colibă.

MMM, HIPOPOTAM!

Pigmeii se ospătează cu animalele pe care le aduc de la vânătoare. Rețeta lor preferată? Taie mărunt carne de antilopă și carne de hipopotam, o învelesc în frunze și o frig în cenușă.

CASELE

Casele pigmeilor sunt mici colibe construite din ramuri elastice legate unele de alte cu liane. Acoperișul e făcut din frunze mari de bananier: acestea îi feresc de ploaie. Paturile sunt simple culcușuri din ferigi. Trebuie să fie plăcut să locuiești acolo!

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

LITERELE BUCLUCAŞE

Ca să afli ce spune Lulu, aşază sub fiecare dintre aceste litere pe cea care se află înaintea ei în alfabet:

Ă	Ș	F	N	F	O	G	Ă

Q	Î	H	N	F	Î	M	P	S

Q	P	U	Î

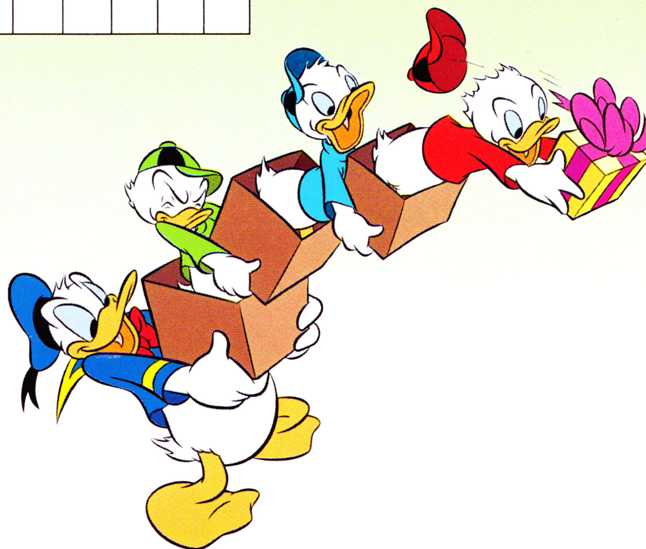
G	Î

N	Î	D

E	Ă	S

G	P	Ă	S	Ț	F

Ă	C	Î	M

SOLUȚIE: ASEMENEA PIGMEILOR, POȚI FI MIC, DAR FOARTE ABIL.

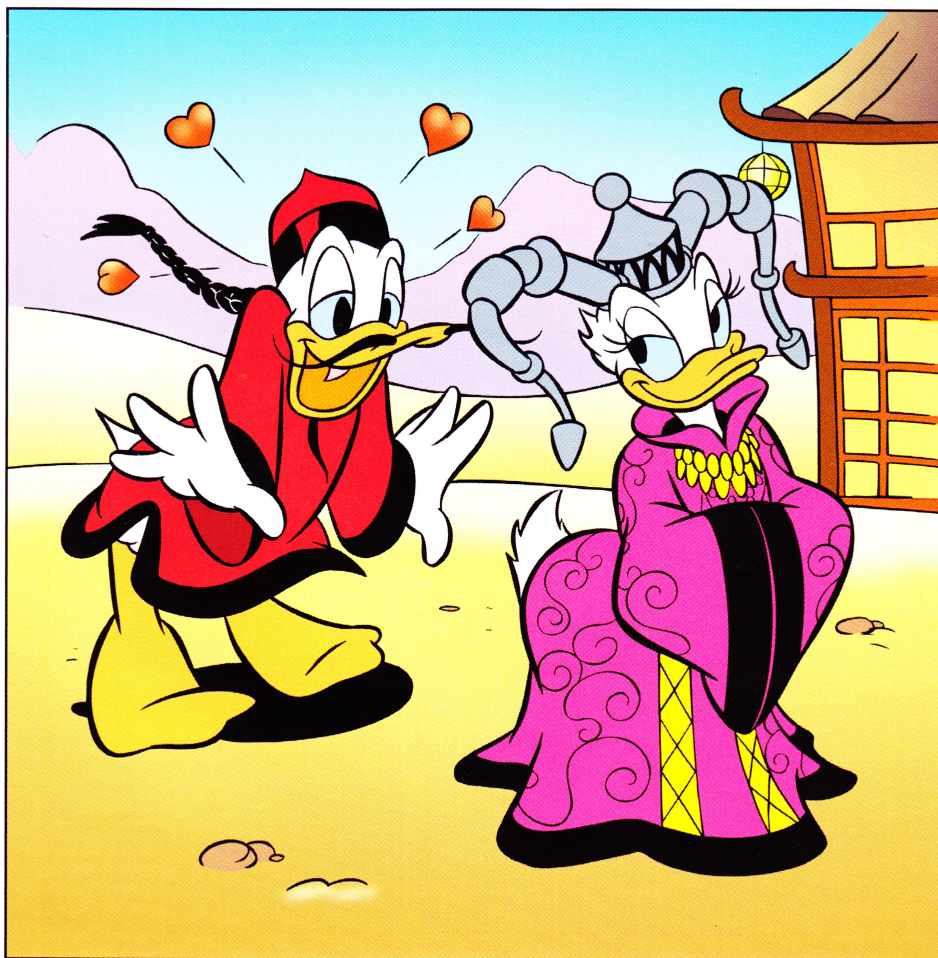
ŞTIAȚI CĂ...

„A ZDROBI" ÎNSEAMNĂ A FACE CEVA BUCĂȚI MICI SAU PRAF.

Unde trăiesc mongolii?

Mongolia este o țară situată în centrul Asiei, care se învecinează la nord cu Rusia și la sud cu Republica Populară Chineză. Mongolia are o suprafață, de aproape șapte ori mai mare decât România: 1,6 milioane de km^2. Însă nu e prea primitoare. Clima este uscată, prea caldă vara, prea rece iarna. Aici locuiesc numai două milioane și jumătate de locuitori.

Mongolii au ochii migdalați, asemenea chinezilor.

Imensa stepă la picioarele muntelui Altai

O Capitală Aglomerată

Jumătate din mongoli trăiesc în zone rurale. Adesea sunt nomazi: păstori în căutarea de noi pășuni. Ei cresc cămile, cai, boi...
Cel mai mare oraș este Ulan Bataar, capitala, unde trăiesc 800 000 de persoane: o treime din populație!

STRĂMOȘI CUCERITORI!

Mongolii au fost războinici de temut, mereu gata să invadeze țările vecine. Cel mai mare a fost împăratul Gengis Han, în secolul al XIII-lea. Ca să se apere, chinezii au construit un zid înalt de-a lungul graniței, Marele Zid Chinezesc, care nu a fost prea eficient.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

NUME PROPRII CIFRATE

Înlocuieşte semnele cu litere, respectând codul, şi vei descoperi numele:

Codul:
` = a
b = e
s = i
n = o
I = u

1. nepotului lui Gengis Han, care a domnit peste China:

   K I b s l ` s   H' o

2. unui călător veneţian care s-a aflat în slujba lui Kubilai:

   M ` r c n   P n l n

3. unui deşert care ocupă o parte a sudului Mongoliei:

   G n e i

4. unui fluviu din nordul Mongoliei:

   K b r I l b o

SOLUȚII: 1. KUBILAI HAN 2. MARCO POLO 3. GOBI 4. KERULEN

Stepele și deșerturile își împart între ele Mongolia.

ȘTIAȚI CĂ...
SĂTEAN ESTE CEL CARE TRĂIEȘTE ÎN SAT. INVERS, CEL CARE TRĂIEȘTE ÎN ORAȘ ESTE ORĂȘEAN, CITADIN (DE LA CETATE, VECHIUL NUME AL ORAȘULUI).

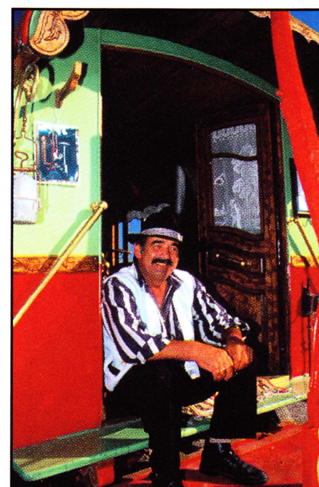

Ce sunt nomazii?

Pentru nomazi nu se pune problema să trăiască în case și să rămână tot timpul în același loc. Viața lor înseamnă să fie mereu pe drum, să meargă din oraș în oraș. În funcție de anotimpuri, ei schimbă regiunea sau țara. Odinioară, nomazii mergeau în căruțe trase de cai. Astăzi se deplasează în caravane remorcate de mașini.

Nomazii se reunesc cu ocazia sărbătorii Sfânta Maria a Mării.

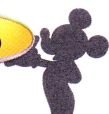

Meșteșugari desăvârșiți

În ciuda vieții lor itinerante, nomazii au o cultură specifică. Deosebit de înzestrați pentru artele spectacolului sau circului, ei sunt muzicieni extraordinari și dansatori fără pereche. Și lucrările lor artizanale sunt renumite: broderiile, coșurile împletite sau vasele lor sunt foarte apreciate.

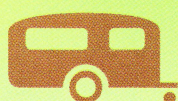

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

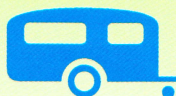
CIRCURILE RROMILOR

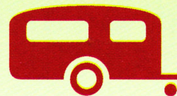
Rulotele circului sunt în drum spre câteva capitale europene foarte cunoscute. Ştii să spui în ce ţări vor ajunge?

Amsterdam

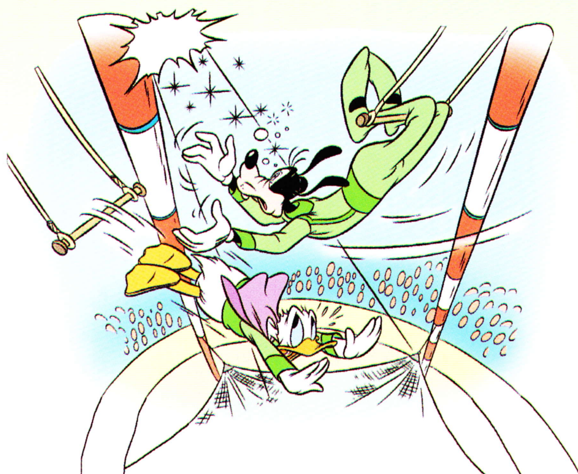

Bruxelles

Varşovia

Roma

Berlin

Italia, Olanda, Belgia, Polonia, Germania

SOLUȚIE: AMSTERDAM – OLANDA; BRUXELLES – BELGIA; ROMA – ITALIA; VARȘOVIA – POLONIA; BERLIN – GERMANIA

Rulotă în care trăiesc rromii nomazi.

O MULȚIME DE NUME!

Rromii nomazi își datorează numele unei regiuni din Europa centrală de unde sunt originari: Bohemia. Însă numele lor variază în funcție de țara care îi primește și în care se stabilesc: în Spania sunt numiți gitanos, în Italia sunt zingari, în țările din Europa centrală, ca Ungaria sau Serbia, sunt numiți țigani.

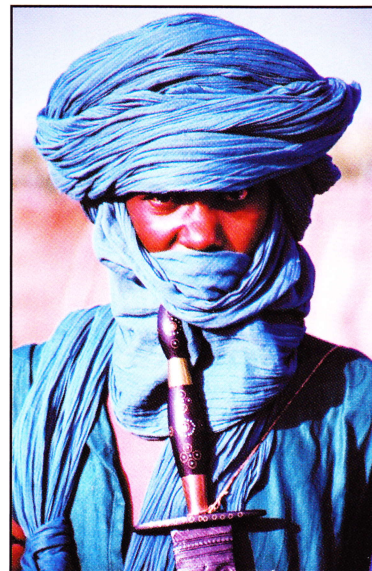
ȘTIAȚI CĂ...

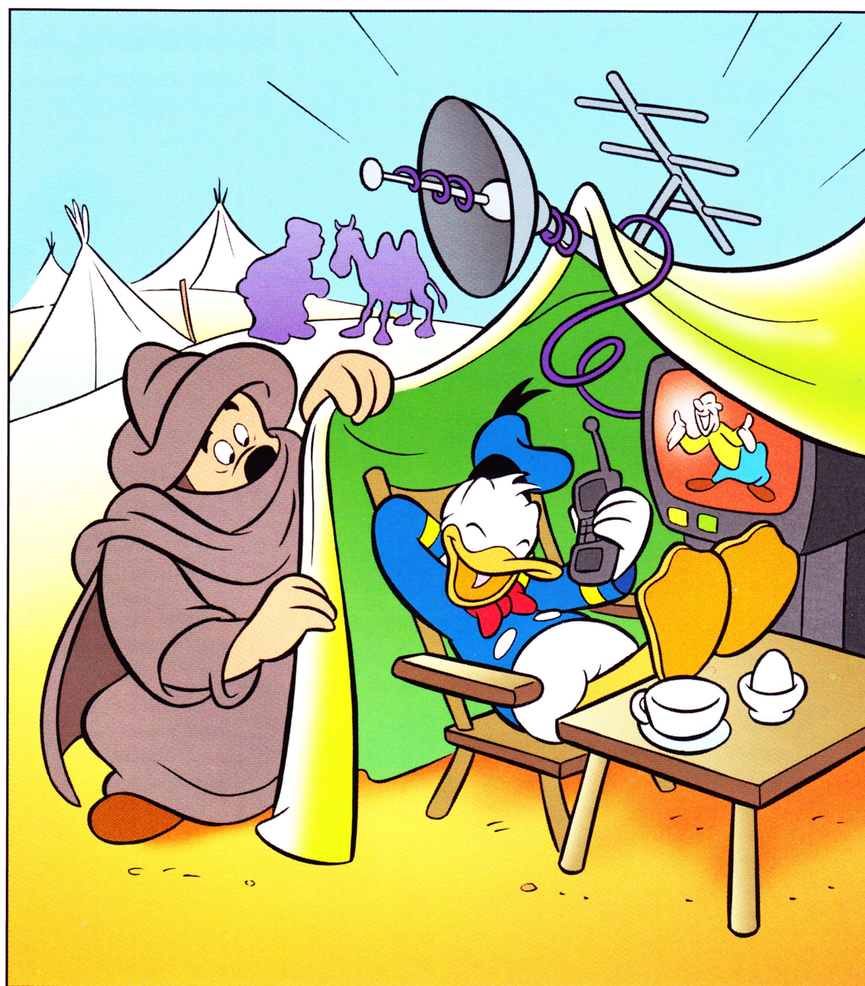
CUVÂNTUL „ARTIZANAT" DENUMEȘTE TOATE ACELE OBIECTE FRUMOASE FABRICATE CU MÂNA.

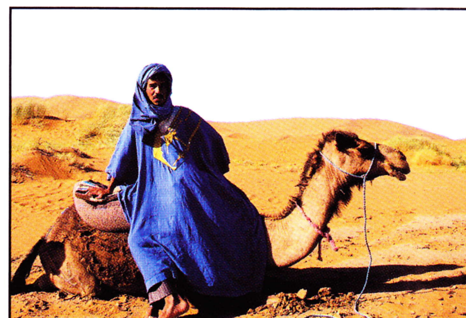

Cine sunt tuaregii?

Tuaregii iau de la turmele lor tot ceea ce au nevoie: cresc dromaderi, capre și oi ca să se hrănească, să se îmbrace, să se adăpostească și să se deplaseze. Preocuparea lor principală este, așadar, să găsească apă și pășuni. De aceea se mută des. Sunt nomazi.

Dromaderul este indispensabil. Poate căra până la 100 kg de mărfuri și poate rezista zile întregi fără să bea apă.

REGII DEȘERTULUI

Mulțumită dromaderului, tuaregii au fost vreme îndelungată regii negoțului. Caravanele transportau ceai, zahăr, curmale, bijuterii, țesături... Astăzi, camioanele le înlocuiesc, fiindcă sunt mai rapide. Încetul cu încetul, tuaregii devin sedentari.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

DEFINIŢII

Găseşte definiţia corectă.

A Insuliţă de vegetaţie în mijlocul deşertului

B Curte mare înconjurată de clădiri, unde fac popas caravanele.

C Fructele unui copac asemănător cu palmierul, dulci şi delicioase.

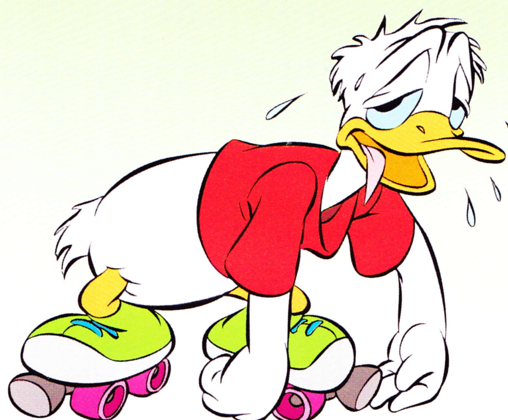
D Iluzie optică, în general plăcută

1 caravanserai

2 oază

3 miraj

4 curmale

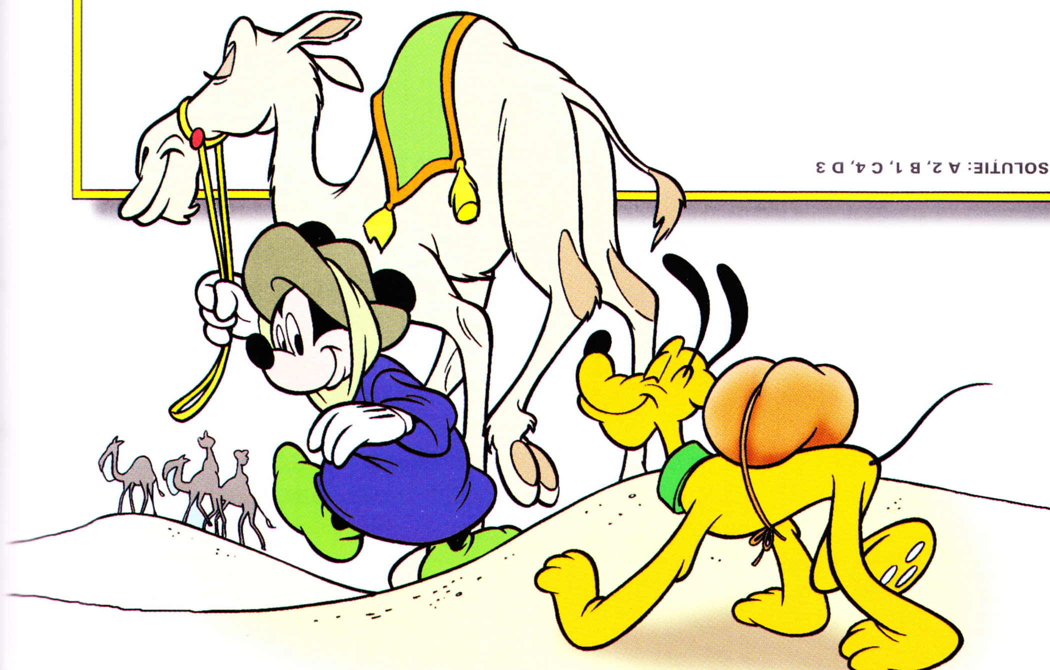

SOLUȚIE: A 2, B 1, C 4, D 3

OMUL ALBASTRU

Dacă femeia tuareg iese cu chipul descoperit, bărbatul își acoperă fața. În acest fel, se protejează de nisip și de soare, iar faptul că nu-și arată niciodată gura este un semn de politețe. Foarte des, acest voal este albastru, iar vopseaua se imprimă în piele. Așa se face că a fost supranumit „omul albastru”.

ȘTIAȚI CĂ...

SEDENTAR ESTE OMUL CARE TRĂIEȘTE MEREU ÎN ACELAȘI LOC. DIMPOTRIVĂ, NOMADUL CĂLĂTOREȘTE.

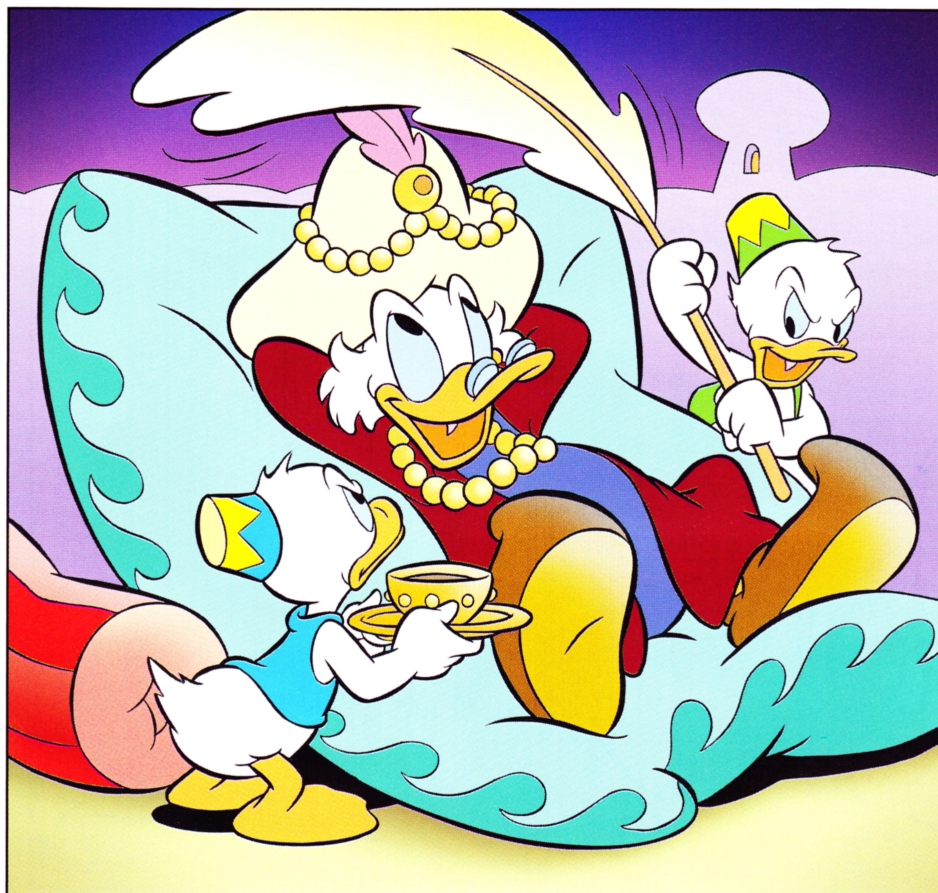

Unde trăiesc maharajahii?

Odinioară, India era divizată în regate mici. Fiecare era cârmuit de un prinț hindus, numit maharajah. Datorită comerțului, bogățiilor naturale și impozitelor pe care le impuneau supușilor lor, maharajahii erau incredibil de bogați. Își construiau palate fastuoase, purtau bijuterii, dădeau petreceri mari și organizau vânători de tigri în pădurile regatului lor.

Palat pe apă

Miniatură prețioasă

Palate devenite hoteluri

Astăzi, cea mai mare parte a maharajahilor și-au pierdut puterea și nu mai sunt atât de bogați. Unii și-au transformat palatele în hoteluri de lux pentru turiștii care vin să viziteze India. Ei locuiesc tot acolo și câteodată pot fi văzuți. Dar duc o viață mai simplă.

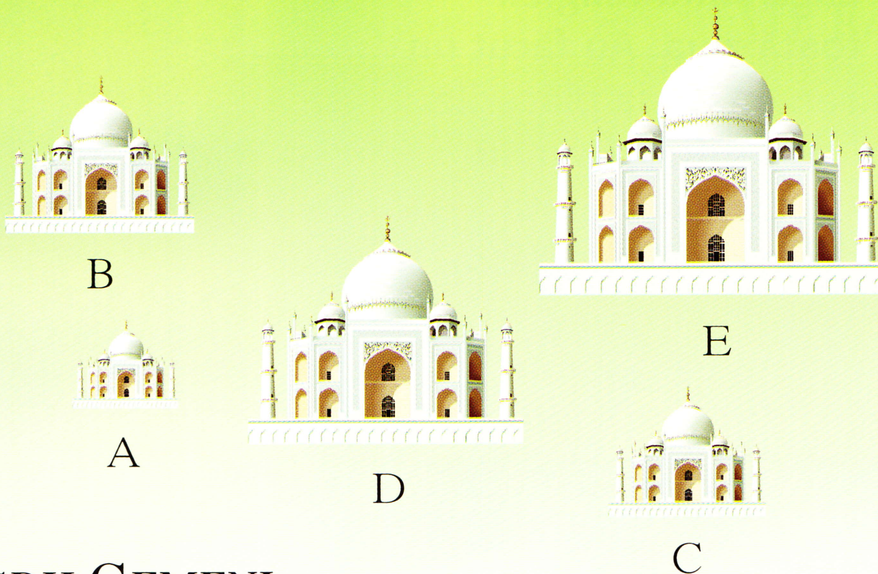

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

CE PALAT FRUMOS!

1 Ordonează cât poţi de repede aceste palate de maharajahi, de la cel mai mic la cel mai mare.

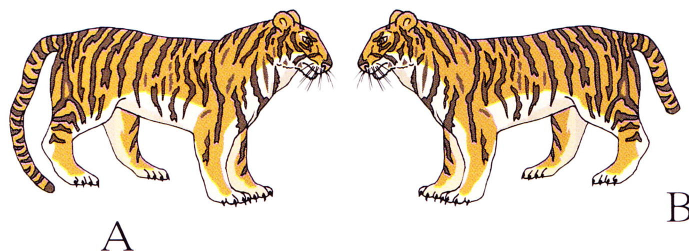

Palat de marmură

TIGRII GEMENI

2 Priveşte aceşti doi tigri demni de un maharajah. Sunt identici, cel puţin în aparenţă. Totuşi, între ei există o diferenţă. Care e aceea?

SOLUȚIE: 1. A, C, B, D, E 2. TIGRUL B ARE COADA MAI SCURTĂ DECÂT TIGRUL A.

PALAT DE VIS

Maharajahilor le plac culorile și lumina. Toate încăperile palatelor sunt foarte confortabile, împodobite cu țesături, tapiserii și perne. Lumea se plimbă în curțile interioare și în grădinile înflorite. Pretutindeni se găsesc fântâni ce împrospătează atmosfera, fiindcă în India e foarte cald.

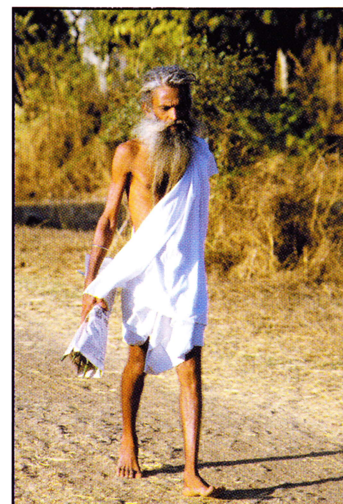
ŞTIAȚI CĂ...

UN HINDUS ESTE UN LOCUITOR DIN INDIA CARE PRACTICĂ O RELIGIE FOARTE RĂSPÂNDITĂ ÎN ACEASTĂ ȚARĂ, HINDUISMUL.

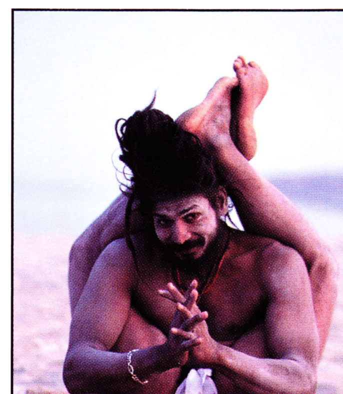

Cine sunt fachirii?

Fachirii sunt călugări care trăiesc în India. Ei își dedică întreaga viață religiei: meditează și se roagă toată ziua. Au făcut un jurământ de sărăcie și renunțare la plăcerile materiale: sunt mândri de faptul că nu au nimic. Mănâncă și se îmbracă mulțumită generozității trecătorilor, ducând o viață ca de cerșetori.

Cerșetor pe drumul spre Bombay, în India

Postură yoga

PUTERI MAGICE

Se spune că fachirii au puteri magice, că pot să umble cu picioarele goale pe jar fără să se ardă, să se culce pe scânduri acoperite de cuie, de cioburi de sticlă sau de lame de bărbierit...

Ce este un toreador?

Lupta cu taurii este un obicei străvechi în unele țări precum Spania sau în sudul Franței. Corida reprezintă ocazia unei adevărate sărbători. Se desfășoară într-o arenă plină cu spectatori. Închis timp de patru ore într-un loc întunecos, taurul este lăsat deodată în arenă, în mijlocul strigătelor mulțimii. Niște tineri agită o capă, apoi se aude sunetul unei trompete.

Toreadorul folosește întotdeauna o capă mare roșie.

O CAPĂ ROȘIE

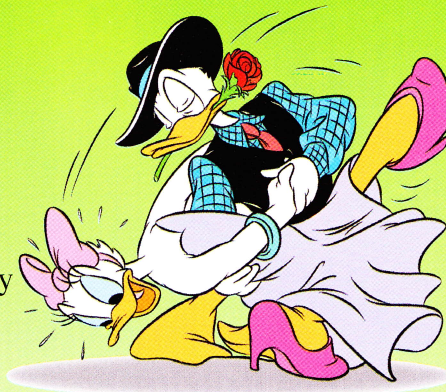
Toreadorul, numit și torero sau matador, se avântă în veșmântul său auriu și începe să facă mișcări cu marea lui capă roșie, pentru a ațâța taurul. Acesta din urmă atacă și toreadorul trebuie să se ferească. El ține capa cu mâna stângă, iar în mâna dreaptă ține sabia cu ajutorul căreia va ucide taurul.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

TEST LA CORIDĂ

A Torero este:

1 Un toreador

2 Un jucător australian de rugby

3 Un dans spaniol

B Spania e o ţară vestită pentru coridele ei. Cunoşti capitala acestei ţări?

1 Sidney

2 Madrid

3 Roma

C Ce instrument muzical se aude în timpul coridei?

1 Pianul

2 Vioara

3 Trompeta

SOLUȚIE: A 1 (TORERO SAU TOREADOR ÎNSEAMNĂ ACELAȘI LUCRU), B 2 (MADRID. SIDNEY ESTE CAPITALA AUSTRALIEI. ROMA ESTE CAPITALA ITALIEI), C 3

UN SPECTACOL MINUNAT

Toreadorul face mulțimea să freamete apropiindu-se cât mai mult cu putință de coarnele taurului. Dar, uneori se întâmplă și ca toreadorul să fie rănit. Toreadorii sunt adevărați profesioniști, înzestrați cu mult curaj.

În arenă, mulțimea este îmbrăcată colorat.

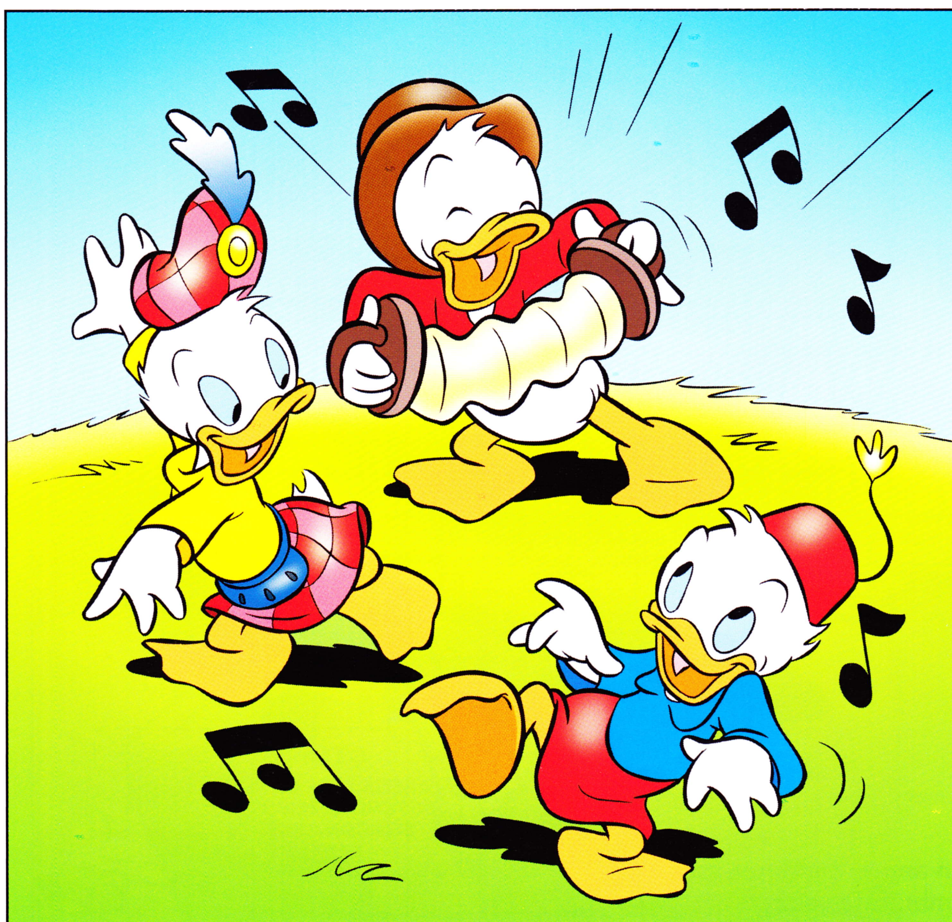
ŞTIAȚI CĂ...

ARENA ESTE UN MARE SPAȚIU ROTUND REZERVAT CORIDELOR ŞI ÎNCONJURAT CU TREPTE PENTRU PUBLIC.

Ce este folclorul unei regiuni?

Fiecare regiune, fiecare țară a Europei își are sărbătorile, datinile, legendele și credințele specifice. Toate acestea alcătuiesc folclorul țării, al regiunii respective. Tradițiile sunt foarte vechi, de mii de ani. Le datorăm înaintașilor noștri: ei sărbătoreau, de exemplu, sosirea primăverii, alungau demonii iernii...

Orchestră bavareză în Germania

Veșmânt tradițional din Polonia

NATURA ÎN SĂRBĂTOARE

În întreaga Europă, în sate atmosfera se însuflețește la începutul primăverii și al verii. Cu dansurile și costumele lor din vremurile străvechi, sătenii sărbătoresc începutul anotimpului recoltelor.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

PROVERB ASCUNS

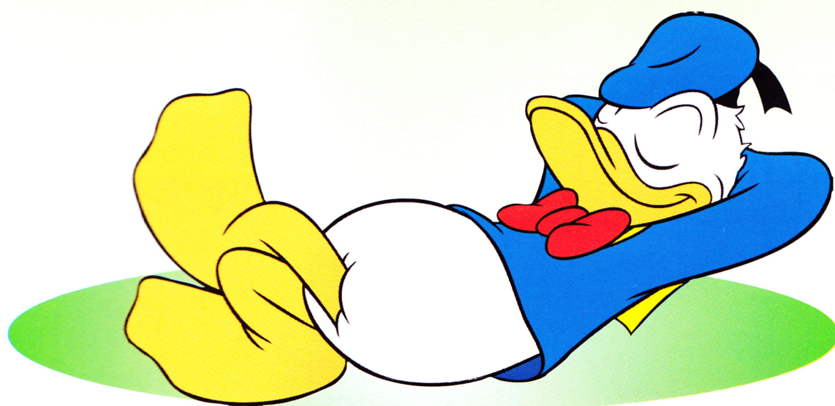
Înțelepciunea popoarelor se reflectă mereu în proverbe. Dacă vrei să afli care e preferatul lui Donald, pune cuvintele în ordinea corectă.

bun nu fac

aur Frăiele calul.

mai

de

SOLUȚIE: FRĂIELE DE AUR NU FAC MAI BUN CALUL. (PROVERB POPULAR ROMÂNESC)

Folclor provensal

LA CARNAVAL, TOTUL ESTE PERMIS

Carnavalurile sunt sărbători importante, cu defilări de care festive și grupuri de oameni deghizați. Cel din Binche, în Belgia, există încă din timpurile preistorice. Regii sărbătorii sunt așa-numiții „Gilles". Timp de mai multe zile, ei sărbătoresc sfârșitul iernii și dansează în ritmul tobelor.

ȘTIAȚI CĂ...

UN CARNAVAL ESTE UN OBICEI STRĂVECHI CARE TRAVERSEAZĂ SECOLELE ȘI CARE SE PRACTICĂ DE FOARTE MULTĂ VREME.

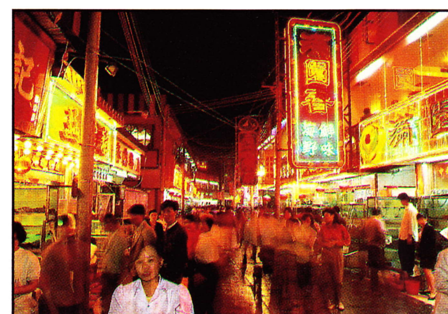

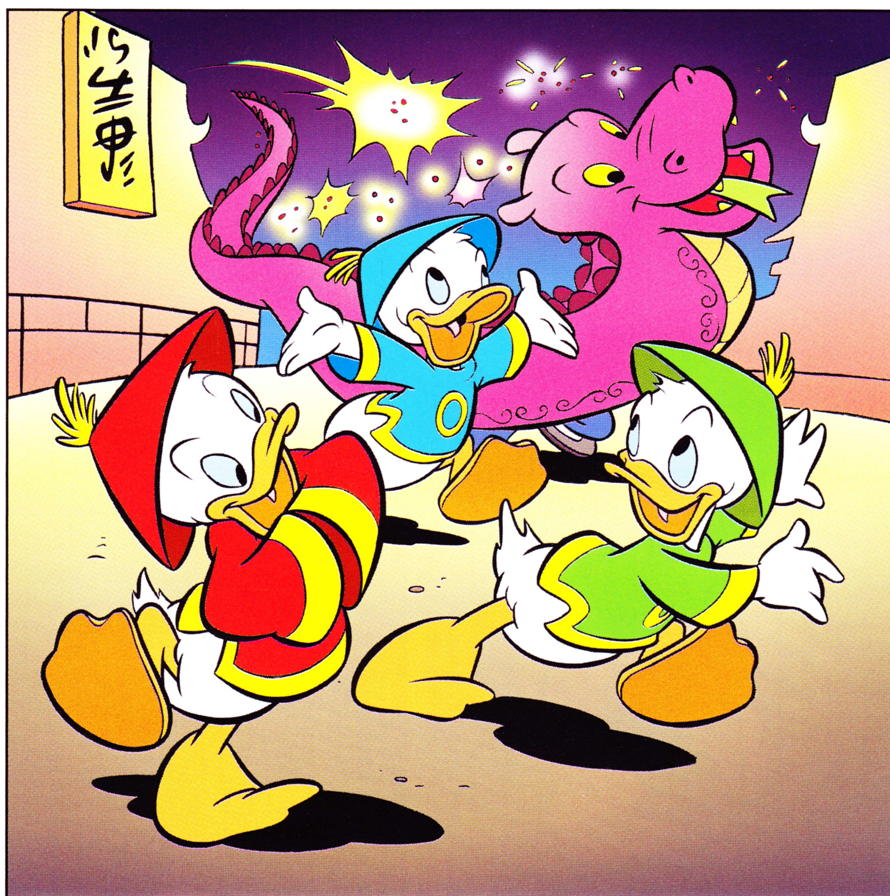
Anul Nou chinezesc

În fiecare an, sărbătoarea Anului Nou chinezesc are loc în februarie sau în martie. Ziua se schimbă, nu este o dată fixă. Pentru a simboliza noul an, se alege un animal: șarpele, porcul, câinele, șobolanul și altele. Se va vorbi despre anul șarpelui, anul porcului, anul câinelui.
În această zi, circulația mașinilor pe străzi este oprită. Familiile și prietenii se reunesc pentru a sărbători începutul noului an.

O SĂRBĂTOARE RELIGIOASĂ

Pentru chinezi, Anul Nou este în primul rând o sărbătoare religioasă. Fiecare profită de aceste sărbători pentru a se reculege, pentru a face bilanțul anului recent încheiat și pentru a se ruga la strămoșii lui, la părinți și bunici.

O PARADĂ FRUMOASĂ

Fiecare se găteşte, se machiază şi se îmbracă în costum chinezesc. După prânz, începe o paradă mare care durează până la cinci după-amiaza. Peste tot vezi o mulţime de flori. Copiii duc un imens dragon din hârtie viu colorată. După această paradă, adulţii merg la templu.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

CE AMESTECĂTURĂ!

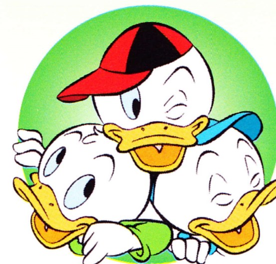
1 Pune literele următorului cuvânt în ordinea corectă şi vei descoperi obiectul de hârtie pe care îl ţin şi îl plimbă pe străzi copiii chinezi în ziua sărbătorii de Anul Nou.

RDOGNA

CONSOANE LIPSĂ

2 Găseşte consoanele următorului cuvânt şi vei descoperi numele locului în care merg chinezii să se roage.

- E - - - U

SOLUŢIE: 1. DRAGON 2. CONSOANE LIPSĂ: TEMPLU

ŞTIAŢI CĂ...
TEMPLUL ESTE UN LOC SFÂNT DESTINAT PRACTICILOR RELIGIOASE ŞI RUGĂCIUNII.

Originea sărbătorii Halloween

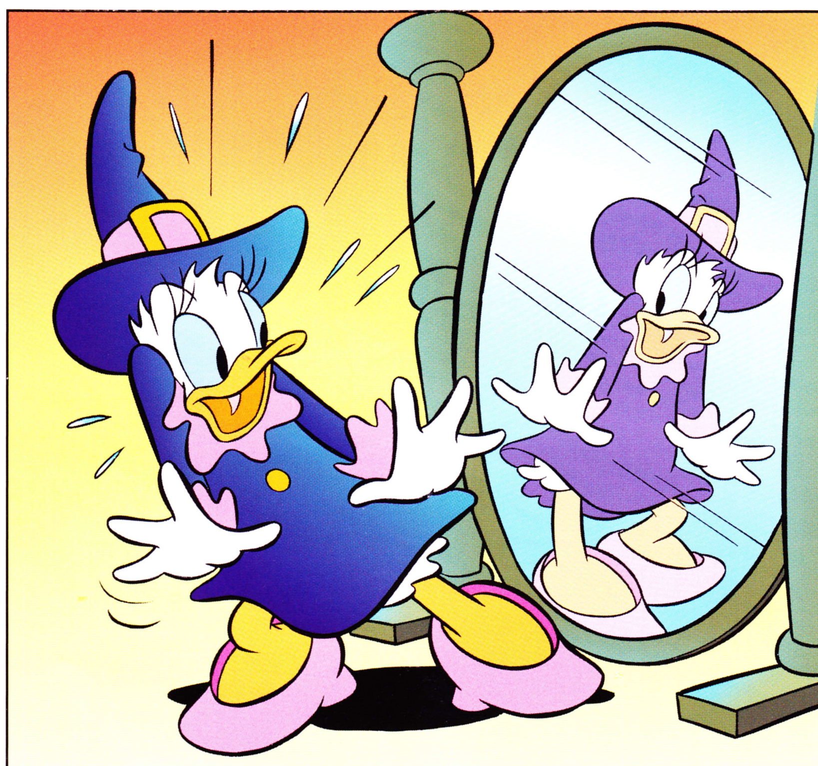
În fiecare an, pe 31 octombrie, este marea zi a fiorilor. Copiii se maschează în vrăjitori, în schelete și fantome pentru a face turul caselor învecinate și a cere dulciuri spunând: „Ne dați ori nu ne dați?" (Treat or trick). Sărbătoarea Haloween a fost introdusă la noi în țară grație americanilor și canadienilor. În America și în Canada, această sărbătoare e extrem de populară.

Lampa lui Jack e ușor de realizat. E de ajuns să golești un dovleac și să scobești o gură și niște ochi care se strâmbă.

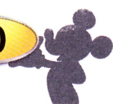
Pe 31 octombrie, este ziua fantomelor, a monștrilor, a vrăjitorilor! E rândul tău să găsești deghizarea care te prinde cel mai bine ca să mergi să aduni bomboane.

Ziua Morților Vii...

La origine, ziua de Halloween vestea întoarcerea iernii, și tradiția celtică spunea că acesta este prilejul cu care spiritul morților este lăsat să intre în casă. Pentru a-i călăuzi, se scobeau dovleci, napi sau sfecle: înăuntru erau puse lumânări și, în felul acesta, se obțineau niște lămpi.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

CAUTĂ CUVÂNTUL CARE NU SE POTRIVEȘTE

VRĂJITOARE

ZÂNĂ BUNĂ

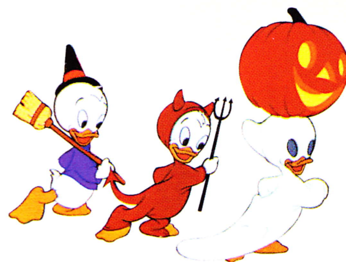
VAMPIR

MONSTRU

SCHELET

CĂPCĂUN

TROL

SOLUȚIE: ZÂNA BUNĂ, BINEÎNȚELES. E SINGURA DRĂGUȚĂ, TOATE CELELALTE PERSONAJE SUNT ÎNSPĂIMÂNTĂTOARE!

LEGENDA LUI JACK O'LANTERN

Dovlecii luminați așezați pe 31 octombrie în fața ușii caselor se numesc „lămpile lui Jack". Potrivit legendei, Jack ar fi făcut atâtea farse neplăcute încât nu a fost dorit nici în rai, nici în iad! Așa că a fost osândit să rătăcească pe pământ cu o lampă în mână.

ȘTIAȚI CĂ...

CEVA CARE ESTE CUNOSCUT ȘI IUBIT DE TOATĂ LUMEA, ATÂT DE CEI MARI, CÂT ȘI DE CEI MICI, POARTĂ NUMELE DE POPULAR.

Ce este un carnaval?

Carnavalurile există în numeroase țări. În timpul festivităților, milioane de participanți mascați și deghizați defilează în sunetul muzicii în spatele unor care decorate. Muzicienii și dansatorii însuflețesc atmosfera și alaiurile costumate. În nordul Europei, la sărbătoare iau parte adesea niște oameni de paie gigantici. În Franța, carnavalul de la Nisa este faimos pentru bătaia cu flori care are loc în timpul paradei carelor.

Copil costumat, la Rio

Carnavalul din Nothing Hill (în Marea Britanie)

Origini Foarte Vechi

Carnavalul are o origine foarte îndepărtată. Încă din Antichitate, oamenii se deghizau și organizau o sărbătoare în cinstea primăverii și a naturii. În Evul Mediu, Sărbătoarea Nebunilor îi îngăduia fiecăruia să joace un rol în spatele măștii sale. Mai apoi, carnavalul a fost asociat de multe ori cu Mardi Gras (Marțea Grasă), adică ziua dinaintea începutului Postului Mare, și cu religia creștină.

ESTE RÂNDUL TĂU ACUM!

SĂ SĂRBĂTORIM!

A Completează fraza de mai jos:

Carnavalul din N_ _ O_ _ _ _ _ S se desfăşoară în sudul Statelor Unite. Cel de la V_ _ _ _ _ _, în Italia.

Carnavalul din R_ _ D_ J_ _ _ _ _ _ a făcut Brazilia faimoasă. În sfârşit, cel de la N_ _ _ e vestit pe Coasta de Azur franceză.

B Fiecare ţară cu muzica ei:

1 Jazzul este muzica din S_ _ _ _ _ _ U_ _ _ _.
2 Samba este muzica din B_ _ _ _ _ _ _.
3 Opera este muzica din I_ _ _ _ _.
4 Valsul-musette este muzica din F_ _ _ _ _.

SOLUȚIE: A. NEW ORLEANS, VENEȚIA, RIO DE JANEIRO, NISA B. JAZZ ÎN STATELE UNITE, SAMBA ÎN BRAZILIA, OPERA ÎN ITALIA, VALSUL-MUSETTE ÎN FRANȚA.

Carnavalul din Rio de Janeiro, în Brazilia, durează trei zile şi trei nopți. Mii de persoane umplu străzile orașului ca să se distreze.

MARI CARNAVALURI

Carnavalurile cele mai faimoase în America și în Europa sunt carnavalul din New Orleans în America, cel de la Veneția în Italia, cel de la Rio de Janeiro în Brazilia, cel de la Nisa în Franța...

ŞTIAȚI CĂ...

FESTIVITĂȚILE SUNT JOCURILE ȘI EVENIMENTELE ORGANIZATE CU OCAZIA SĂRBĂTORILOR.

